

»SLOVENE« velja
po pošti na vse strani Jugo-
slavije in v Ljubljani:
za celo leto naprej... K 84—
za pol leta " " " " 42—
za četrt leta " " " " 21—
za en mesec " " " " 7—
Za inozemstvo celoletno K 95—
Sobotna izdaja:
za celo leto " " " " K 15—
za inozemstvo " " " " 20—

SLOVENE

Inserati:
Enostolpna poltversta (59 mm
široka in 3 mm visoka ali nje
prostor)
za enkrat " " po K 1-20
Pri naročilu nad 10 objav
popust.
Najmanjši oglaš 90 mm K 4—
Poslano:
Enostolpna poltversta K 3—
Izhaja vsak dan (izvzema po-
nedeljek in dan po prazniku
ob 5. uri zjutraj).

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. Telefona št. 50.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ul. 6. — Račun poštne bran.
Ljubljanske št. 650 na naročnino in št. 349 za oglaš,
avstr. in češke 24.797, ogr. 26.511, bosn.-her. 7563.

Za kmečko pravo.

Kmečke Zveze vstajajo in kmet se zbira okrog njih. V času, ko se meja naša mlada država, ko se v bojih in bolečinah grade novi temelji človeške družbe, bi bil zločin, ko bi kmet stal ob strani in gledal, kako bodo poklicani in nepoklicani odločevali tudi njegovo usodo. Kmečke Zveze imajo takoj v početku ogromne naloge in kmet se zaveda, da bodo tem nalogam kos le močne njegove organizacije.

Avstrijska birokracija, ki je našega kmeta tako strahovito mučila, je sicer izginila, ni pa izginil njen zli duh iz dela našega uradništva. Del našega uradništva meni, da pomeni svobodna Jugoslavija svobodno komandiranje nad kmetom. Nekateri teh gospodov so šli tako daleč, da kmečki župani dotičnega okraja ne morejo več prenašati tega uradniškega terorizma ter groze z odstopom. Neki glavar na Dolenjskem pošilja kmečkim možem, ki se potegujejo za pravice svojega stanu in svoje občine, Fermane, v katerih grozi s kaznijo. Proti takim birokratičnim izrastkom med našim uradništvom bodo Kmečke Zveze storile svojo dolžnost. Menda je čas, da v svobodni državi odklenka birokratičnemu načelu, da je ljudstvo radi takih birokratov na svetu.

Nepopisna krivica se godi našemu kmetu danes, ko mu gospodje po davkarjih po starem avstrijskem vohunskem in skrajno krivičnem načinu odmerjajo dohodninski davek. Kmečko ljudstvo je radi teh krivic ogorčeno in užaljeno. Zgodili so se slučaj, da mora kmet, ki je štiri leta

zapravi na fronti in v strelskem jarku, plačati 1000 do 2000 K dohodninskega davka, medtem ko oproščeni vojni dobičkar, ki je v vojski zaslužil stotisočake, plača polovico, da, celo le desetino kmetu zaračunane vsote. Že samo na sebi je krivično, da se odmerja dohodninski davek pri 1600 kron. Po sedanjih valutah bi vsoti 1600 K odgovarjala vsota 10.000 K. Kmečke Zveze zahtevajo, da se začne dohodninski davki odmerjati šele pri 10.000 K. Odmerjati pa davka davkarja nima na podlagi poročil svojih vohunov, marveč naj o tem razsoda po občinah posebna Kmečka komisija. Tem komisijam bo kmet zaupal in ne bo se dogajalo, da bi potem davkarja predpisavala dohodninski davek od 400 hl prodanega vina kmetu, ki v resnici ne pridela niti korzarca vina.

Bliža se čas, ko se bo na Slovenskem pričela izvajati agrarna reforma. Kmet ne sme ostati tu brez besede. V vsaki občini naj se osnuje posebna komisija za agrarno reformo, ki bo ukrepala, kdo je potreben zemlje in kdo ne. Važna naloga čaka pri tem Kmečkih Zvez, ki naj skrbijo, da kmet zopet ne bo opeharjen! Birokratom kmet ne sme prepustiti te važne agrarne reforme!

Navedli smo samo nekaj nalog, ki čakajo K. Z. Resen čas zahteva resnega dela. Kmetje, ki se zbirajo v svoje organizacije, se zavedajo velikega trenutka in važnih odločitev, ki se ne smejo izvršiti brez kmeta ali proti njemu. Kmet bo po svojih Zvezah branil svojo pravo. In ni je sile, ki bi mogla zlomiti moč organiziranega kmeta!

Koroški Slovenci se otresajo tujega jarma.

Včeraj nam je Ljubljanski dopisni urad javil, da so se uprli slovenski kmetje na Koroškem. Kmetje so pregnali ponekod nemško vojaštvo in nemške oblasti ter zaprosili za pomoč jugoslovansko vojsko. Kdor je zasledoval poročila, ki so prihajala s Koroškega in obupne klice na pomoč, ki smo jih dan na dan čitali v slovenskem časopisju, ta ve, da ni čudno, ako je izbruhnila nevolja teptanega slovenskega kmeta na Koroškem. Naši vojaki so storili svojo dolžnost kot bratje in ljudje, da so se odzvali klicu in pohiteli na pomoč ostali Koroški raji. Zasedli so več vasi. Poročila imen ne omenjajo. Vendar je gotovo da so Nemci poslali od vseh strani svoje prosiče tolpe na slovenskega kmeta in proti našim četam. Ponekod se bijejo kruti boji, ki pa so za nas ugodni. Če nemško poročilo pravi, da so naši brez odgovora prekršili premirje, bodi povedano, da premirja sploh več ni bilo, ker so ga Nemci poteptali s svojimi vsakdanjimi napadi na naše straže. Namen naših vojakov na Koroškem je samo ta, zavarovati sebe pred večnimi napadi ter upostaviti red in mir tam, kjer so se slovenski kmetje uprli ter jih branili pod maščevanjem nemških tolpe.

Sinoči so pripeljali v Ljubljano okrog 200 nemških vojakov, ki so se v Podrožici udali našim četam in vstaskim kmetom.

Ljubljanski dopisni urad poroča z dne 29. aprila: Že nekaj tednov je slovensko prebivalstvo po nemških četah zasedenih koroških ozemljih apeliralo na vlado in na armado kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev kakor tudi na mirovno konferenco, da naj se terorju, ki ga izvajajo nedisciplinirane nemške boljševistične čete, stori konec in naj se prebivalstvo osvobodi. Jugoslovanska vlada temu apelu ni mogla ugoditi, ker je smatrala, da jo veže premirje, ki ga je bila mesca januarja tega leta sklenila ob intervenciji neke ameriške misije. Smatrala se je za vezano, čeprav so nemške čete skoro dan za dnem premirje kršile z napadi, z obstreljevanjem in s topniškim ognjem, med drugim tudi na odprto mesto Velikovec.

Ko se je po Koroškem razširila vest o najnovejših dogodkih na pariški mirovni konferenci in je prebivalstvo videlo, da je izginilo poslednje upanje in da se več ne more nadejati skorajšnjega rešilnega izreka oblastnikov pri pariški konferenci, je

slovensko prebivalstvo koroških, od Nemcev zasedenih pokrajin, zlasti Rožne doline in pa med Velikovcem in Celovcem ležečega ozemlja, seglo po samopomoči, razorožilo le slabotno upirajoče se nemške tolpe — ki pa so sicer deloma fraternizirale s prebivalstvom —, proklamiralo spojitve teh pokrajin s kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev ter naprosilo ob demarkacijski črti, ki so jo bile nemške čete zapustile, stoječe jugoslovanske vojaške oddelke, naj poskrbe za red in mir ter za varnost življenja in imovine in zlasti tudi za nujno potrebo prehrane vsled zanikrne organizacije prehranjevanja popolnoma izstradanega ljudstva.

Na pomoč naprošeni oddelki jugoslovanske armade si niso mogli kaj, da se ne bi odzvali temu nujnemu pozivu, in so zasedli več slovenskih krajev onstran nemške demarkacijske črte, ne da bi bili nalteli na odpor. Med prebivalstvom, ki je jugoslovanske vojaške oddelke povsodi sprejelo z oduševljenjem, se je tekom mesecev zgodil popoln prevrat v čuvstvoslovanju in naziranju, in sicer tudi v slovenskih vaseh, ki so bile doslej znane kot nemčurske. Prebivalstvo je namreč od nemško-koroške deželne vlade zamaženo pričakovalo in zahtevalo red in hrano, koroška vlada pa se je izkazala za nesposobno, preprečiti popolno anarhijo. Končno je prebivalstvo spoznalo, da more red, varnost in prehrano zagotoviti in dati edino le jugoslovanska vlada.

V tukajšnjih krogih sodijo, da v dogodkih poslednje noči ni videti nikakršne sovražnosti zoper Nemško - avstrijsko republiko, s katero želi jugoslovanska vlada prijateljskega sporazuma. Upoštevati je, da je dunajski zunanji urad za zunanje stvari jugoslovanski vladi ponovno izjavil, da ne mara na noben način jamčiti za početje nemško - koroške deželne vlade in koroške »Volkswehr« in da se vsa premikanja ob demarkacijski črti kajpada gode brez predjudica za odločitev mirovne konference.

Ljubljanski dopisni urad poroča 29. t. mes. ob 11. uri dopoldne iz uradnega vira:

V dravski dolini na zahodnem Koroškem in severno ter zahodno od Velikovca se je na več krajih uprlo slovensko prebivalstvo proti nemško-koroškim oblastem in vojaškim tolпам, ki ropajo in terorizirajo ljudstvo. Na nekaterih mestih fronte

so prišli k našim predstražam ne samo slovenski voditelji, ampak tudi prejšnji nemčurji in so jih obvestili, da je ljudstvo na nekaterih mestih pregnalo nemške oblasti in vojaške tolpe. Prosihi so, naj naši oddelki zasedejo različne kraje in s tem preprečijo razširjenje anarhije. Naši oddelki so v nekaterih smereh napredovali, zasedli nekaj vasi in vzpostavili red.

Nemško poročilo.

LDU, Celovec, 29. aprila. (DunKU.) Nacionalni politični odbor poroča: Danes ob 4. uri zjutraj so napadli Jugoslovani brez odpovedi premirja našo fronto v njeni celi širini. Posrečilo se jim je zavzeti železniško postajo Podrožčico in potisniti naše varnostne čete zahodno Velikovec nazaj. Na vseh drugih frontnih odsekih so bili napadi zavrnjeni, pri čemur je imel nasprotnik težke izgube; tudi je moral pustiti nekaj ujetnikov v naših rokah.

Situacija ob 10. uri dopoldne: Viadukt pri Podrožici držimo. Lastne čete, ki so se umaknile pri Kreuzerhof—Tinjah, drže predpolje krške črte. Sicer se drži vsa ostala fronta na svojih zunanjih črtah.

LDU, Celovec, 29. aprila. (DunKU.) Tiskovni urad koroškega deželnega odbora poroča: Situacijsko poročilo z dne 29. aprila ob 8. uri zjutraj: Rano zjutraj je nenadoma napadel sovražnik naše straže pri Vovbrah, Dulah, mostu čez Dravo pri Zakamnu, pri Kočuhah, Bajtišah in Podrožici. Sedanji položaj: Labudski odsek neizmenjen. Pri Vovbrah se bojujejo. Odsek Trušnje negotov. V Zihpolskem odseku je položaj isti kakor začetkom premirja. Južno Drave so lastne čete ob glinjski lizijeri zavrnile sovražne oddelke. Pri Bajtišah in Ljubelju se bojujemo. Podrožica je sredi srditega boja.

Anarhija in tolovajstvo na Koroškem.

Opetovano smo že poročali, kako se obnašajo nemške tolpe na našem ozemlju. Da je prišlo do tega razvoja, je popolnoma umljivo, če se pomisli na cel državni ustroj v Nemški Avstriji. Posamezne kronovine, posebno pa Koroška in nemška Štajerska, se obnašajo tako, kakor bi bile popolnoma samostojne ali pa kakor bi vladale tudi čez državne zastopnike na Dunaju. Zato ne vživa dunajska vlada posebno na Koroškem nobene avtoritete. Toda tudi na Koroškem je prvotna deželna oblast zgubila malo ne da vso avtoriteto. Tudi to je razumljivo. Nemški nacionalni voditelji se oklepajo svojih poslaniških mest in svojih korit, ne da bi bili v stanu skrbeti za to, da uprava primerno funkcijopira. Glavna stvar je tem ljudem nacionalno hujskanje proti Slovincem, zatiranje istih in udeležitev nemškega imperijalizma. Sicer pa je prešla oblast prav kmalu tudi v vojaškem oziru na tako imenovane »Soldatenräte«. Toda tudi vojaščina se je kmalu delila v posamezne garde in sicer v rdečo gardo, belo gardo, ki sta si nasprotovali. Od teh se razlikujejo zopet marinerji in v zadnjem času Tirolci. Že koncem novembra in začetkom decembra 1918 skušali so se Nemci teh elementov otresti na ta način, da so jih skušali poslati na deželo. Toda takrat jih je bilo še primeroma malo in ni jim bilo mogoče premagati slovenske vojaške oddelke in slovenske straže. Da je bilo to mogoče, so si nabavili nemški nacionalci raznih brezposelnih postopačev in raznih nemških krajev in oborožili tudi nemško ljudstvo na Koroškem pod pretvezo, da je treba vreči Kranjce iz dežele. Ko se jim je to vsled velike premoči posrečilo, so doslegli obenem prvotni svoj namen tudi v tem oziru, da so poslali vse te dvomljive elemente v slovenske dele Koroške tako rekoč na prehrano in pašo. Skrbeli so pač za to, da so dobivali kolikor inogoče mnogo plače, ne pa tudi živeža, in popolnoma razumljivo je, da so vojaki posebno pozneje, ko so popolnoma podivjali in ko so kolikor mogoče oficirjev spravili iz svoje srede stran, jemali in ropali na slovenskih tleh, kjer in kar so dobili. Tudi v tem oziru je na razpolago nebroj uradnih protokolov

od beguncev in očitvecev in smo tudi v tem oziru poročali že nebroj tolovajskih dogodkov, katere so zakrivilo nemške tolpe na našem ozemlju. Nemški listi so na to odgovorili s trditvijo, da mi pretiravamo, ali pa so vse od kraja tajili, ne da bi se brigali za posamezne trditve.

Tatvine živeža so na dnevnem redu; iz zadnjega časa navajamo pa nekaj večjih nasilstev kot sliko za splošno trpljenje našega ljudstva. V velikovski okolici so na primer nemške tolpe v raznih krajih postavile se na stališče, da je zemlja in imovina splošna last, ter so zaradi tega razdelili ali dali v najem zemljo raznih beguncev in prodali tudi premičnine. Izkupilo so seveda ohranili zase. Tako ravna pa tudi večkrat s Slovenci, ki niso pobegnili, tako n. pr. niso dali nekemu kmetu (ime nam je znano), da se vseje spomladno žito, češ, posestvo je last soldatenrata in posestnica nima nič govoriti. Posestvo ponujajo za 14.000 kron.

V Grebinskem kloštru so pobrali nečakini župnika K., kateremu so že prej oplenili vse župnišče, sedaj se zadnje svinjo, jo ubili s sekuro in jo odpeljali.

Ko se je hotelo oddati polje in travniki župnika Volaučnika, ki je interniran v Celovcu, v najem, so prišli nemški vojski z Lipice in trčili, da daje zemljišča odseji samo občina v dogovoru z vojski v najem.

Tudi v slovenskem Plajbergu divjajo na sličen način.

Pri Boštetu so vzeli dosedaj dva vola, enega konja z opravo, 8 ovac, enega pitanega prešča, 18 met. stotov žita in vso moško in žensko obleko; ravno tako so vzeli ves živež in vso obleko pri Ravču in v župnišču. V slov. Plajbergu ni hiše, kjer bi ne bili kaj pokradli. Posebno so se skazali tudi v zadnjem času okoli Vernperga in občinah južno od Vrbskega jezera.

Ce kaj drugega ne morejo storiti, kopljejo okoli slovenskih hiš v bližini fronte strelske jake in izzivajo odondod slovenske vojske, da tja streljajo, tako da imajo potem priložnost zažgati hišo. Negleda na to, da odrasle ženske pred njimi nikjer niso varne in se vršijo posilstva v več krajih, se je pripetilo tudi že večkrat, da so posilili, tako tudi n. pr. v Dračju, 15- in 12-letne dekleta.

Ce kaj drugega nočejo, pa silijo ženske, da jim pomagajo pri tatvinah držati vreče, svetiti itd. V Vovberskih gorah je pri slični priliki neka noseča kmetica zbežala skozi okno. Vojaki so vdrli za njo, jo ujeli in jo v gmovju blizu oropanege kmetice posilili. Pri teh nečloveških činih, posebno pri ropanju, pa v zadnjem času tudi ne priznajo več nemškim posestnikom. Tako so se spravili tudi na gozdove barona Belldorfa, kjer sekajo, kar morejo in odvažajo les. Pri tem jim pomagajo tudi popolnoma na boljševiški način tisti kmetje, ki so kot Bauernwehr oboroženi in so neka pomožna tolpa. Nemški listi so doigo časa vse te stvari zmolčevali ali opravičevali. V zadnjem času pa se celo že »Freie Stimmen« v raznih člankih zgražajo nad temi tolovaji. Tako pišejo dne 16. aprila 1919: »Des Räuberunwesen am Lande nimmt in erschreckender Weise überhand.« Potem popisujejo tolovajstva v nemškem kraju Strassburg. Članek se konča z velepomembnim priznanjem: »Mit dem Bolschewiken-gosindel muß gründlich aufgeräumt werden.«

Da so oropali v bližini Brež tudi grad gospoda predsednika deželne vlade za Slovenijo, to seveda nemški listi tudi pri tej priliki zmolčijo. Znani so tudi slučaj, da zahteva nemška sodrga najprej živež, če pa tega ne dobi, potem denar. To se je zgodilo n. pr. nekemu znanemu posestniku v Brojah pri Rožku, kjer so na ta način izsilili 3000 kron.

Že iz teh okoliščin je posneti, da na Koroškem ni več nobene disciplinirane redne vojske. Oficirji so večinoma samo po mestih in še tam nimajo nobenega vpliva. Te tolpe ne vbojajo nobenemu povelju, ki njim ne ugaja in sploh ne priznajo častnikov, če se jim ne zljubi. To se je n. pr. pokazalo tudi takrat, ko je bila v Celovcu pokazalo tudi takrat, ki je bila v Celovcu frantoka komisija. V zadnjem času pa tudi Soldatenrat nima več zadostne moči.

Če se tem tolpam zljubi, se tudi Soldatenratu ne pokorijo. Ako Soldatenrat proti kateremu zločincu postopa in ga zapre, ga mora končno zopet izpustiti, kakor se je to zgodilo v Celovcu, ko so vojaki divjali v slovenskem komisariatu in pa v pisarni dr. Müllerja. Ententa naj nam odgovori, če naj pri takih razmerah še vedno čakamo in če naj še vedno odlašamo rešitev naših rojakov in podkrepitev mirnih elementov, bodisi da so to Slovenci ali Nemci?

Mirovni posvet.

LDU Pariz, 28. aprila. (Brezlično.) V današnji plenarni seji mirovne konference je bil sprejet načrt zveze narodov. Umaknili so vse spreminjavalne predloge.

LDU Pariz, 28. aprila. (Brezlično.) Mirovna konferenca je imela danes popoldne v ministrstvu za zunanje stvari svojo peto plenarno sejo. Predsedoval je Clemenceau, na njegovi desni strani je sedel Wilson, na levi pa Lloyd George. Na dnevnem redu so bile nastopne točke: 1. Odobritev zapisnika zadnje seje. 2. Poročilo komisije o zvezi narodov. 3. Razprava o pogojih o delavskem razmerju, ki se naj prevzame v mirovni dogovor. 4. Načrt mirovnih členov, ki jih je pripravil za konferenco redakcijski komitej.

LDU Pariz, 28. aprila. (Brezlično.) Svet trojice se je v popoldne dopoldne ponovno pečal z vprašanjem Kiaučaua in z japonskimi zahtevami. Od japonskih delegatov se ni nihče udeležil te seje. Kakor je informiran »Temps« je obaj prišlo do načelnega sporazuma, da se odreče Nemčija svojim pravicam do Kiaučaua in Šantunga v prid Japonski.

LDU Berlin, 28. aprila. (DKU) WU poroča: Kakor se tukaj doznava iz Versailles, so francoske oblasti članom nemške mirovne delegacije v popolnoma zadovoljivem obsegu zajamčile svobodo.

LDU Amsterdam, 28. aprila. (DunKU.) »Allgemeen Handelsblad« se poroča iz Pariza: Belgija bo dobila Malmédy z okolico, Francija in Anglija pa Porenje, katero zasedeta za dobo 15 let, in sicer Francija s približno 200.000 možmi, Belgija pa z 20.000. Stroške zasedbe Porenja plača Nemčija. Razen tega ima Belgija pravico proste vožnje po Renu. Revizija dogovora iz leta 1838 se poveri komisiji, ki sestoji iz enega Belgijca, enega Francoza, enega Holanďca in enega Angleža. O tem se pa ne bo ničesar govorilo v mirovnih preliminarjih, istotako tudi ne o limburškem in luxemburškem vprašanju, čeprav je zadnje vprašanje pravzaprav že rešeno s tem, da je Francija prostovoljno Belgiji prepustila lastno dispozicijo. Kar se tiče finančijne ureditve je dobil Hymans zagotovilo, da dobi Belgija, če Nemčija, kakor se pričakuje, plača takoj 25 milijard Franciji, od te svote 7 milijard.

Reško narodno veče Wilsonu.

LDU Reka, 29. aprila. Narodno veče za Reko in Sušak je poslalo predsedniku Wilsonu v Pariz to-le brzojavko: Zahvaljujemo se Vam iz vsega srca, da ste se tako odločno zavzeli za našo pravično stvar. Verjete nam, gospod predsednik, da se s hvaležnostjo omenja Vaše ime po vsi Jugoslaviji od prve palače do zadnje kočice in da ostane vedno v srcu jugoslovanskega naroda.

Po odhodu Italijanov iz Pariza.

Francesko časopisje se strinja z Wilsonom. LDU Bern, 28. aprila. Jugoslovanski tiskovni urad v Parizu poroča: »New York Herald« graja Wilsona in pravi, da predsednik sodi napačno o čustvovanju Amerikancev, ako v njih imenu zahteva od Anglije in Francije, naj zatajita svoje obveznosti do Italije. Pravičnost zahteva, da dobe Reko Italijani, ne pa Hrvati, ki so se borili na strani Nemcev. — »Times« napoveduje, da bosta Orlando in Sonnino kljub vsemu končno le podpisala mirovno pogodbo. Res je, da je Italija podpisala svoje zaveznike na bojišču, toda dobila je tudi sama od njih izdatno pomoč. Kakor v vojni bo tudi v miru kolikortoliko navezana na podporo svojih zaveznikov. — Večina pariškega časopisja, ki živahno komentira italijansko krizo, se nagiba k naziranju, po katerem dejstvo, da italijanska delegacija eventualno ne bo glasovala, ne more resno ogroziti končnega sklepa mirovne pogodbe. Glede spora v Idriji zastopajo listi večinoma stališče Wilsona in smatrajo Orlando odhod iz Pariza kot emfatičen čin, ki odvarja popolnoma italijanskemu značaju. — Senator Johnson iz Kalifornije in več drugih uglednih senatorjev se popolnoma strinja z Wilsonom. Zagotavljajo, da bodo stali brezpogojno na njegovi strani, dokler bo vztrajal na svojem stališču, da se morajo razveljaviti vse tajne pogodbe, ki hočejo svojevoljno razpoladati z narodi.

Komentarji k pariškemu sporu.

LDU Bern, 28. aprila. Jugoslovanski tiskovni urad v Parizu poroča: Odhod Orlando, njegov namen, da stopi v stik s parlamentom, kakor tudi Orlando odgovor Wilsonu, v katerem povdaja složno voljo italijanskega naroda, vse to je izzvalo obširne komentarje v časopisju, pa tudi predloge, kako naj se reši ta stvar. Insinucija, da bi mogla Italija pozvati na krmilo Giolittija, se smatra za navaden bluff. Nekateri optimisti levice menijo celo, da bo prišel na površje Bissolati, ki je pa ravno toliko kriv kot Orlando, da je danes italijanska javnost tako zagrizena glede Reke. Črnogledi in konservativci pričakujejo, da se Orlando kot nositelj volje parlamenta in vse Italije zmagoslavno vrne v Pariz. V nekaterih Italiji naklonjenih krogih gotovih angleških časnikarjev, ki zastopajo konservativno strujo časopisja in kritizirajo tuintam tudi Wilsona, zavračajo celo prigovore Orlando na Wilsonovo poslanico, ki je bila za pretvezo, da se je obrnil Orlando do italijanskega naroda, s čimer se more samo koristiti. Wilsonovi prijatelji izjavljajo, da je Wilson še pred objavo svoje poslanice vedel o brzojavki, katero je poslala večina italijanskega parlamenta Orlando, kakor tudi o gonji v časopisju in o manifestacijah v raznih mestih. Ti pojavi, ki kažejo, kako zelo je nahujskano italijansko javno mnenje, ga niso zastrašili, ampak nasprotno, potrdili so ga v njegovem preverjenju o potrebi, apelirati na razumnost in demokratično čustvovanje italijanskega naroda. — Italijanski delegatje, ki so ostali v Parizu, ne prisostvujejo sejam.

Osnovanje ljudske stranke za Hercegovino.

Zaupni sestanek mostarskih Hrvatov-katoličanov, ki je bil na velikonočno soboto, se je izjavil sporazumnim z načeli hrvatske ljudske stranke ter je sklenil, da pristopi k organizaciji te stranke za mesto Mostar in Hercegovino. Mostarska »Narodna Sloboda« piše z ozirom na to dejstvo:

Zopet je izpregovoril Mostar v najusodnejših časih, ki jih preživlja hrvatski narod. V zavesti svoje stare tradicije, je pozval vse Hrvate Bosne in Hercegovine, da se brez odlašanja organizirajo in združijo s svojimi somišljeniki v drugih deželah, zlasti s Slovenci in da tako zagotove svojo narodno bodočnost. Premalo je nas bosenskih in hercegovskih Hrvatov katoličkov, da bi mogli imeti v naši novi državi odločilno besedo. Premalo je 450.000 ljudi in samo majhno število poslancev more iziti iz naših vrst, da bi nas mogli samiz varovati in zagotoviti nam zdrav in neoviran narodni razvoj. Zato se hoče solidna organizacija naše hrvatske ljudske stranke osloniti na veliki organizem ljudske stranke v ostalih hrvatskih in slovenskih deželah. Pri tem velikem združenju hoče biti Mostar s Hercegovino prvi na delu. Izvesti hočemo organizacijo stranke do najzadnje hercegovske vasi, a klub hrvatske ljudske stranke v Mostaru hoče neprestano dajati impulza razvoju te naše prave narodne stranke in z ozirom na to tudi razvoju našega naroda v Hercegovini. Od vseh hrvatskih pokrajin se je prva organizirala Hercegovina, najzavednejši del hrvatskega naroda. Za Hercegovino bodo stopile v vrste naše skupne stranke Dalmacija in Bosna, Banovina, in kadar bo Previdnost odstranila tujo roko s prsi hrvatskega naroda, se bo organizirala Istra, Reka in drugi naši kraji. Resolucije hercegovskega duhovništva in zavednega mostarskega meščanstva iz Velikega tedna 1919 niso pokazale nove poti samo Hercegovini, temveč vsemu hrvatskemu narodu. V zmislu teh resolucij se bo združil z nami vsak pošten katoliški Hrvat, ki bo z veseljem podpiral po svoji organizaciji sorodno organizacijo naših bratov muslimanske vere. V skupnem delu za dobrobit domovine se bodo našli v hrvatski ljudski stranki vsi meščani, uradniki, delavci, kmetje in duhovniki. V njej bodo našli zaščito svojih pravičnih interesov. Ljudska stranka bo vedno neprijateljica vsem nasilnikom in zatiralcem naroda, najodločnejša nasprotnica vseh pijavk in narodnih dušmanov. Zato je delo za njo delo za Boga in narod!

Na omenjenem zaupnem sestanku so bili izvoljeni v odbor: Doko Pavo, Jurković Ljubo, Kramer Gijuro sin, Matić fra Avgustin, Musa Pero, Mandić fra Dominik, Milković Jakob, Mušanović Josip, Puljić Jure, Rimac Mate, Smoljan M. Nikola, Šarac Frano, Tandarić Antun, Vlaho Zarko, Zubac Mate.

Ta odbor ima nalogo, da čimpre prične z organizacijo stranke. Odbor se more naknadno razširiti, a pri ustanovni glavni skupščini se bo izvolilo definitivno vodstvo stranke za Hercegovino. Mnogi meščani in kmete, ki niso bili na sestanku, so se izjavili sporazumno z osnutkom stranke in da bodo pristopili vanjo.

Laško nasilstvo v Idriji.

Pred 14 dnevi se je pripeljal civilni komisar v Logatcu, italijanski major Melone v Idrijo, ter zahteval od učiteljstva, naj prosi za službo pod italijansko vlado. Vročil je učiteljstvu pismen ukaz, da bo vsak, ki ne prosi, iz službe odpuščen, oni pa, ki iz političnih ozirov ne vložijo prošnje, bodo vrhu tega kaznovani; pri tem je vpil na navzoče: »Mi vam plačamo, zato nas morate prositi in nam služiti.« Izvajanjem omenjenega majorja učiteljstvo ni zaupalo, ker je sumilo, da namerava te prošnje izrabiti v politične namene in je vsled tega mesto prošnje za sprejem v službo vložilo posebne vloge, v katerih izraža, da hoče službovati v zasedenem ozemlju do definitivne določitve državnih mej. To je storilo, ker je njegova dolžnost varovati koristi učeče se mladine. Dne 15. t. m. se je omenjeni komisar zopet pripeljal v Idrijo, poklical k sebi voditelje vseh šol ter jim najprej obetal sijajne plače pod italijansko vlado; nato jim je vrnil predložene vloge in zahteval od njih prošnje, ki morajo biti jasne in brez političnih opazk. Ravnatelj idrijske realke Baebler je nato v imenu učiteljskega zbora državne realke izjavil, da učitelji zbora ne vložijo drugačnih prošnje, kakoršne so že vložili, ker so te vsekakor dovolj jasne. Nato šele mu je izročil major Melone dekret, s katerim ga gubernator v Trstu brzojavno odpušča iz službe ter ukaz, takoj izprazniti stanovanje v realnem poslopiju. Ravnatelj je vprašal za vzrok odpusta, naka mu je major odgovoril, da mu vzrok ni znan. Tudi učiteljstvo drugih zavodov je soglasno izjavilo, da ne vložijo drugačnih prošnje. Vse učiteljstvo je torej smatralo za odpuščen. Ravnatelja Baeblerja so začeli karabinerji nadzirati in zadržati na njegovo stanovanje. Ko je le-ta zvedel, da ga hočejo internirati in odpeljati v Afriko, je preoblečen prevaril straže ter zbežal v hribe. Štiri dni in štiri noči se je skrival in končno se mu je posrečilo prekoračiti demarkacijsko črto.

P. P.

Naše šolstvo.

Vsled državnega preobrata silijo povsod reforme na dan. Tudi v šolstvu se prav pridno gibljejo in snujejo nove zakone in odredbe; tako za univerzo, za srednjo, meščansko in ljudsko šolo. V Ljubljani je v ta namen sklicanih več komisij in anket. V nekaterih anketah je prav živahno življenje. Zdaj je namreč čas, si marsikateri anketar misli, da prodrem s svojimi nazori, ki jih zato temperamentno zagovarja in istotako temperamentno mu jih izpodbija nasprotnik. Konservativci in novostrujarji se spoprijemajo, da je za opazovalca zabavno in poučno. Vsi pa delajo, vsaj tako se mi vidi, račun brez krčmarja. Šolstva ne bodo ustvarili ne eni ne drugi; zgradilo ga bode naše zdravo ljudstvo.

Centralizacija ali avtonomija šolstva? Takozvani novostrujarji stremijo za centralizacijo vsega šolstva. Avtonomisti pa vidijo v tem potisnjenje naše kulture najmanj za 50 let nazaj. Vzrokov ne moremo navajati, da ne žalimo koga; v naši dobi je namreč vse silno občutljivo in resnica — bode. Kdor pa ima praktično opraviti v teh vprašanjih, postane prej ali slej iz Savla — Pavel.

Univerza. V zahtevi po lastni univerzi pa je vse edino; inteligenca vseh svetovnih naziranj in tudi narod kot celota. Težko jo pričakujejo zlasti slovenski učitelji, ker vidijo v nji rešitev duševne in materialne bede.

Srednja šola kriči po reformi. Tu se bode vnel še velik boj. Konservativci jo zagovarjajo in ne dovoljuje večjih bistvenih izprememb. Naslanjajo se na klasične jezike, ki so po njih umevanju edina vez z učenim svetom. Reformatore pa kličejo bolj po praktičnih vedah in zahtevajo enotnost šol. Kdo bo zmagal?

Učiteljska. Učiteljska se dvignejo še nad srednjo šolo po sklepih ankete. Obisk bode trajal pet let. Na učiteljske bode sprejet le tisti dijak, ki je z uspehom dovršil spodnjo srednjo ali strokovno osnovno šolo (tako se bode imenovala v bodoče sedanja meščanska šola). Učne knjige na učiteljskih bodo odgovarjale po vsebini onim višje gimnazije. Učni predmeti: verouk, pedagogika, to je: vzgojeslovje in dušeslovje, logika in didaktika, zgodovina vzgoje in pouka, pedagoška praksa z ozirom na mladinsko skrbstvo; (dušeslovje s posebnim ozirom na mladinoslovje); metodika in praksa pouka; učni jezik slovensčina in hrvaščina; francoščina; zemljepis z upoštevanjem geologije; zgodovina in ustavoznanstvo; matematika z enostavnim knjigovodstvom; prirodoznanstvo z vajami; prirodoslovje z vajami; obče zdravstvo z upoštevanjem otroškega zdravstva in alkoholizma; prostoročno risanje; geometrijsko risanje; lepopisje; stenografija; telovadba in druge telesne vaje; glasba, in sicer petje in gosli (z možnostjo oprotitve).

Na moških učiteljskih se poučuje razentega kmetijstvo v zvezi z narodnim gospodarstvom in morda ročna dela; na ženskih učiteljskih v gospodinjstvu in o kuhi. Ženska ročna dela ter higiena dojenja s praktičnimi vajami v otroški bolnici. Vse to obvezno! Neobvezno pa: učenje živih tujih jezikov, pouk v dvostavnem knjigovodstvu, v strojepisju, v govorništvu.

Meščanska šola, bodoča strokovno-osnovna šola, postane tip spodje srednje šole. Doslej ni imela te veljave; bila je le nekaj več od sedanjih osemrazrednic. Podajala bode neko zaokroženo znanje in se bode ozirala na praktične krajevne potrebe. Ustanovi se povsod tam, kjer so osemrazrednice, ki vsled tega odpadejo.

Osnovna, to je sedanja ljudska šola, se bode delila v nižjo in višjo stopnjo. Anketarji, zastopniki ljudske šole, so hoteli ime ljudske šole spremeniti v narodno šolo, čemur so zastopniki srednje šole ugovarjali, češ: narodne so tudi srednje in vse druge šole. Večina je odločila: Zanimiv je tudi predlog »Zaveze«, ki je bil z večino enega samega glasu (po mnenju pisca teh vrstic je to glasovanje neveljavno) sprejet, in ki teži za tem, da si učiteljstvo vsake posamezne šole voli voditelja ali upravitelja, kakor ga hočejo nekateri nanovo prekrstiti, za dobo 6 let. Če je to pametno in v korist šolstva, oglašijo naj se prizadeje. Dolgo dobo let se že trudi učiteljstvo, da bi doseglo enake pravice z drugimi stanovi — tu pa hočejo nekateri zopet za učiteljski stan posebno izjemo, katero moramo odklanjati, ker se nam vidi v vsakem pogledu kvarna. Po tem sklepu bi nadučitelj, ki že veliko let služi v kakem zakonem in oddaljenem kraju, ne mogel prositi za voditeljsko mesto na šolo v bližino mesta. To ni prav nič demokratično — ampak krivično! Upamo in smo tudi prepričani, da se to ne uzakoni.

Visoka šola — tehnikom!

Deželna vlada za Slovenijo je v seji dne 26. t. m. sklenila, da se ustanovi tehniško - visokošolski tečaj v Ljubljani, ki bo v mesecih maj — november t. l. izvršil poduk dveh semestrov I. letnika tehniške visoke šole, oddelka gradbenega, strojno-elektrotehniškega, rudarskega in zemljemerskega. Vodstvo in uprava tega tečaja se poverita posebnemu kuratoriju. To je dogodek, ki ga beležimo, da o njem zana občinstvo. Bodi nam dovoljeno, da se dogodka veselimo. Da se zahvalimo članom deželne vlade, ki so pogumno položili temeljni kamen bodoči veliki stavbi, da priča o naši kulturni sili. Bodi nam dovoljeno, da izražamo svoja čustva, ko nam v radosti zatrepčejo srca! Kar ni bilo mogoče v prastarem mehkužnem robstvu pod rodbino tuje krvi in tuje morale, to dosegamo in dosežemo v lepših dnevih, ki nam zasijejo. Vstvarjamo si visoko šolo, vstvarjamo si vseučilišče! Sebi kulturno ognjišče, narodu jasnejšo bodočnost.

Na stečaj so nam odprla vrata v nove zgodbe. Treba nam delavcev, da ugradijo narodu pot, da zidajo železno cesto in mostove in predore vse do tam, kjer sije solnce blagostanja, zadovoljnosti. V mogočnih tvornicah ropočejo stroji; iz temnih rogov dvigajo zlahtno rudo, iz peneče vode izvira čudotvorna sila bliskovice. Treba delavcev, mladih, pogumnih, navdušenih. Hitite, pridite, ki čakate doma in Vi, ki tožite v mrzli tujini — v domačiji se odpira delavnica! Res — da Vas čaka mnogo in ne lahko delo, a naj Vas bodri zavest, da delate sebi v prid in narodu svojemu v korist. Naj Vas vzpodbuja misel na resne može, ki so poklicani, da prvič predavajo na domači visoki šoli, da srečni mladini izročajo plovce trudapolnih let. In še ena prošnja naj nam bo dovoljena, ko oznanjamo blagovest: Ne zabite, da visokošolski študij ni namenjen zgolj praktični izvežbi. Vse širši je njega namen, višja njegova naloga. Kdor vstopi v visoko šolo, mora imeti v sebi stremljenje po znanstveni naobrazbi, po oni kulturni stopnji, ki jo dosežemo le z resnim, smotrenim in vztrajnim vezbanjem uma in duha. Upamo, da nam bo kmalu dana prilika, da dokažemo svojo resno voljo i v tem pogledu. Kajti tehniško-visokošolski tečaj naj pripravljajo pot Ljubljanski univerzi. Ko si priborimo svoje vseučilišče, ko se nastani v Ljubljani Alma mater labacensis, takrat nam bo pokazati, da smo v vsem pogledu dobri sinovi skupne matere, da je tehniška fakulteta sicer prva po rojstvu, a ne le po rojstvu. In sedaj — na delo!

V Ljubljani, dne 27. aprila 1919.

Društvo inženirjev v Ljubljani
inž. Srtgar, I. r.

Subkomisija za tehn. fakulteto:
Šuklje, I. r.

Shod služkinj.

V nedeljo so imele naše služkinje shod v Mestnem domu. Okrog 1500 jih je prihitelo na zborovanje. Kaj takega Ljubljana res še ni videla; shod služkinj je pač tudi znamenje časa.

Zborovanje je bilo sijajen dokaz o zrelosti in zmernosti naših deklet. Slišati ni bilo nobenega pretiravanja. Iz vseh govorov je odsevala ena misel: Hočemo biti služkinje, ki poznajo in izvršujejo svojo dolžnost, zahtevajo pa tudi pravice, ki gredo človeku in delu.

Da iščejo sporazuma in ne kakega nepotrebnega boja z gosp. larji in gospodinjami, kaže to, da so povabile na svoje zborovanje tudi svoje gospodinjke. Več odličnih dam se je udeležilo shoda, vse so z zanimanjem in odobravanjem sledile govorom služkinj. Na zborovanje je prihitela tudi ga. dr. Brejčeva, v imenu Slovenske ženske zveze je pozdravila zborovalke njena predsednica ga. ing. Remceva, v imenu Zveze trgovskih nastavljenk in uradnic pa gđ. Ašič.

Zborovanje je prav spretno vodila Helena Jeretina, predsednica Zveze služkinj. V svojem pozdravnem govoru povdarja, da hočejo služkinje, organizirane v Zvezi služkinj, poznati svoje dolžnosti, čas in razmere pa zahtevajo, da se organizirajo tudi služkinje, da skrbijo za svojo izobrazbo in svoje koristi.

Gospa prof. Stupica je v zanimivem in poljudnem govoru pojasnjevala, kako je krščanstvo rešilo sužnjo iz njenih okov in ji dalo dostojno mesto v družini. Tako tudi danes vlada le tam pravo razmerje med gospodarjem in služabnico, kjer se oba držita krščanskih načel pravice in ljubezni.

Julka Breznik je v živahnem govoru kazala na težko službo služkinje zlasti med vojsko in kako je pogosto žalostno njeno stanje ob nezadostni plači, hrani in nezdravem stanovanju. Povdarja, da se ravno one služkinje, ki so v odboru Zveze služkinj, ne morejo pritoževati nad svojimi službami, pač pa se morejo potegovati za mnoge tovarišice, ki živijo v razmerah, ki bijejo v obraz pravičnosti in ljubezni.

Živahno odobravanje zborovalke je pogosto prekinilo njena izvajanja. Na njen predlog so bile nato soglasno sprejete sledeče resolucije:

1. Krščanske služkinje, ki stojimo na stališču, da je služabnica članica družine, ne pavdarjamo svojih pravic, ampak hočemo poznati tudi svoje dolžnosti.

2. Z ozirom na stališče služkinje v družini se ne more določiti natanko število delavnih ur na dan, zahtevamo pa zadosten nočni počitek. Vsaka služkinja mora imeti ob nedeljah in praznikih dopoldan toliko prilike, da lahko zadosti svojim verskim dolžnostim. Popoldan pa okrog pet ur prostega časa. V posameznih slučajih se more nedeljski popoldanski počitek prenesti na kak drug dan. Med tednom, morda v četrtek, naj ima zadosti prilike, da si lahko zašije obleko. Vsako leto imej na razpolago vsaj 14dnevni dopust.

3. Stanovanje služkinje bodi dostojno in zdravo. Plača bodi primerna delu in zmernosti služkinje, biti pa mora vsaj toliko, da zadostuje za njene potrebe in da si služkinja z varčnostjo lahko fudi kaj prihrani za starost.

4. Zveza služkinj bo brezobzirno nastopala proti takim družinam, v katerih je v nevarnosti dekliška čast in poštenje služkinje. V tako družino ne sme nobena članica Zveze služkinj.

5. Od vlade zahtevamo, da se zavzame tudi za nas in da izvede zavarovanje za starost, onemoglost in bolezni.

6. Vse služkinje pozivljamo, da vstopijo v Podporno društvo za služkinje, ki je naše strokovno društvo in hoče skrbeti za bolne, onemogle in brezposelne služkinje in stremi za tem, da jim pridobi tudi kako hišo kot dom in zavetišče.

Nato je nastopila Justina Strniša in tovarišicam dokazovala, kako je potrebna tudi za služkinje organizacija v svrhu splošne in stanovske izobrazbe in zato, da skrbi tudi za gnotne koristi njih stanu. Razložila je pravila Podpornega društva za služkinje, ki je njih strokovno in podporno društvo in povabila vse tovarišice, naj se vse združijo v skupni organizaciji. Tudi njenim izvajanjem je sledilo živahno odobravanje.

K besedi se je oglasila tudi gđ. Cilka Krekova, ki je povdarjala, da so med vojsko tudi gospodinjke mnogo trpele in da naj služkinje upoštevajo izvanredne razmere časa.

S pozivom na skupno delo in medsebojno pomoč je nato predsednica zaključila zborovanje, ki je trajalo skoro dve uri.

Dr. Korošec v Dalmaciji.

Organizacija ljudske stranke.

Split, 29. aprila. V soboto zvečer je došel v Split ministrski podpredsednik dr. Korošec. Na obali ga je sprejela velikanska množica ljudstva. Meščanstvo mu je prirevalo sijajne ovacije ter ga med neprestanim klicanjem spremljalo do hotela »Salona«. Na poti v hotel je dr. Korošec moral dvakrat nagovoriti množico. Nato so se manifestacije nadaljevale po mestu.

Split, 29. aprila. V nedeljo je dr. Korošec v spremstvu delegata dr. Stanka Baniča in dr. Rogulje v avtomobilu dopel v Sinj. Vračal se je preko Kaštela-Trogira. Namen potovanja je bil, da dr. Korošec stopi v stik z dalmatinskim ljudstvom, da čuje njegove želje in potrebe.

Sinj, 29. aprila. Dr. Korošec je bil v Sinju sijajno sprejet. V uradništvu Sinja mu je prišlo nasproti z godbo. Navzoča je bila velikanska množica ljudstva. Gospodična Anka Perković je dr. Korošcu poklonila kito cvetja. Na glavnem trgu je dr. Korošec v imenu kmetov pozdravil seljak Nakić. V imenu meščanstva je govoril Borković. Dr. Korošec se je zahvalil in povdarjal potrebo dela za ljudstvo. Gospodične so dr. Korošcu obsule s cvetjem. Govoril je tudi delegat Banić. Po vseh ulicah, koder je hodil dr. Korošec, ga je spremljala velika množica ljudi, ki je klicala: Živio dr. Korošec! Živio Jugoslavija! ter ga obsipala s cvetjem.

Sinj, 29. aprila. Minister dr. Korošec je s seljaki povsod imel zaupne sestanke, na katerih se je polagal temelj organizaciji ljudske stranke in kmečke demokracije. Izvoljeni so odbori kmetov. Vsi kmetje so sprejeli soglasno načela ljudske stranke. Uspeh ljudske stranke je izven vsakega dvoma. Vsa duhovščina, redovna in svetna, skupno s kmeti neomajno stoji na načelih ljudske stranke.

Split, 29. aprila. Na povratku iz Sinja se je vračal dr. Korošec skozi Kašte. V Kaštel Lukšiču in v Kaštel Gomilici se je dr. Korošec posvetoval z odposlanci kmetov.

Trogir, 29. aprila. V Trogiru je bil dr. Korošec sprejet od množice ljudstva, ki ga je prišla čakati z godbo na čelu. V imenu množice ga je pozdravil Brajčević. Tudi tu je imel dr. Korošec na množico nagovor.

Ustanovni občni zbor Jugoslovanske kmečke zveze.

V ponedeljek, 5. maja ob 10. dopoldne se vrši v mali dvorani »Uniona« ustanovni občni zbor J. K. Z. Pravico do glasovanja imajo po pravih J. K. Z. vsi odborniki, oziroma namestniki okrajnih K. Z. Pozivamo vse okrajne K. Z., da se ustanovnega občnega zbora zanesljivo udeležijo.

Pripravljalni odbor.

Politične novice.

+ Resolucije kmečkih shodov. Na belo nedeljo se je na ozemlju bivše Kranjske vršilo veliko število shodov. Na 15 shodih so bile sprejete v glavnem sledeče resolucije:

1. Na shodu Kmečke zveze na Mirni zbrani zborovalci pozivljajo vlado v Belgradu, da podvzame vse korake, ki so potrebni za to, da se Italijanom iztrgajo iz rok okupirani kraji ter da se priklopijo naši državi cela Dalmacija z otoki, Reka, Istra zlasti pa Trst in Goriško do zadnje slovenske vasi.

2. Zahtevamo, da se v naši državi vpelje popolnoma demokratična uprava in ustava ter demokratični volilni red s porporem v javne zastope.

3. Zahtevamo, da se ob končni ureditvi valute varujejo zlasti gospodarsko šibkejši sloji; tudi vojno posojilo, ki so ga morali podpisati vsled pritiska bivše avstrijske uprave, naj se uredi tako, da bodo varovani mali ljudje.

4. Za ureditev valute in v pokritje vojne škode naj se takoj obdačijo vojni dobičkarji, ki so na račun vojske obogateli.

5. Zahtevamo, da se davki v celi državi izenačijo, da se da pri določanju davkov besedo ljudskim zastopnikom v komisijah in da naj se določi za najmanjši znesek, potreben za življenje 10.000 K.

6. Odpravi naj se neopravičena carina na oblačilno blago, sladkor, sol in petrolej, ki je v bivši Avstriji varovala domači pridelek, ki pa je sedaj v Jugoslaviji le krivičen konsumni davek.

7. Znižajo naj se tudi neopravičeno visoki tarifi po železnica.

8. Zahtevamo, da se ob agrarni reformi upoštevajo zahteve zlasti malega kmeta in kmečkega delavca; graščinska zem-

lja naj se dodeli zlasti onim, ki so jo že do sedaj imeli v najemu in obdelovali. Popravijo naj se krivice, ki so se kmetu godile od strani graščakov.

9. Kmečko ljudstvo zahteva, da dobi v vseh zastopih svoje zaupnike, zlasti pa v višjem školskem svetu, ki ima nalogo odločati v šolah na deželi.

Podobne resolucije so sklepali slovenski kmetje tudi na drugih shodih po Kranjskem, Štajerskem in Koroškem.

+ Srbi o dr. Korošcu. Glasilo Srbov v Banjaluki »Jedinstvena Država« prinaša o dr. Korošu zanimiv članek. Priobčujemo ga v celoti, ker je iz članka razvidno, kako nezaupanje so imeli Srbi v dr. Korošca in kako so spremenili svoje naziranje o njemu. Članek se glasi: Katoliški svečenik in vodja ene slovenskih strank — je torej duhovnik, ki se peča v malem in velikem s politiko. Igral je veliko vlogo v slovenskem narodu in razpravah dunajskega parlamenta. Bil je in ostal je klerikalec. O njemu nismo imeli bog zna kako lepo mišljenje: sumili smo, da more ljubiti komaj svoj narod, a kaj še potem nas, ki smo bili Srbi in druge vere. Oni, ki vsakogar poznajo, so trdili, da je zaupnik avstrijskega dvora in da napenja vse sile, da obdrži gospodstvo Avstrije in milost habsburške dinastije. Bili smo gotovi, da mu naše politične ideje ne bodo nikdar drage in da ne more biti naš brat in prijatelj ultra katoliški Slovenec. Naše vere so nas razdvajale in mi smo vsi zaradi vere gojili medsebojno nezaupanje. Ko se je habsburška dinastija in država majala, so oči dvora in avstrijskih državnikov večkrat pogledale na Slovenca Korošca. On je bil večkrat v avdienci, ali tedaj so bile njegove misli in pogledi uprti na — Krf. Pravi, da je nekdo cesar pred njim zajokal. Bil je eden prvih, ki je pustil Avstrijo v agoniji in šel, da se pokloni predstavnikom srbske države in naroda. Avstrija je izginila. Srbija je vstala in on je danes podpredsednik ministrstva in minister za ljudsko prehrano v državi Srbov, Hrvatov in Slovencev. Za današnje razmere so naša tri najvažnejša ministrstva rajdeljena tako: zunanje zadeve Hrvat Trumbić, notranje Srb Pribičević in prehrana — naše vitalno vprašanje — Slovenec Korošec. Ko je prišel na mesto Korošca, smo mi mislili, da je to velik pogrešek. On je duhovnik, služabnik božji, kateri se ne bo mogel z uspehom boriti proti vsakovrstnim spekulativnim oderuhom, proti katerim ne more niti vsa žandarmerija, policija in financa nič opraviti — kaj šele duhovnik. Mislili smo, da bo delal po onem svetem načelu: če te udari po levem licu, nastavi mu še desno. V resnici pa smo videli, bil je zastopnik ministra za gozdove in rudnike samo malo dni in že je zavljal vsem tujim podjetjem, ki so izmagovali našo zemljo in naš narod. Sedaj je kot minister ljudske prehrane začel brezobzirno bičati vse tiste, o katerih misli, da ne odgovarjajo nalogam dolžnosti in socialne morale. Takoj je poskrbel in tudi že dobil večjo množino hrane iz Amerike. Čujemo, da bo odpotoval v Dalmacijo in da bo prišel tudi v Sarajevo. Ako tudi na tem svojem potu — kakor je začel — spravi nekoliko spekulativov v zapor — nas bo to veselilo in mi bomo temu duhovnu zelo hvaležni. A ko izvrši tudi ta posel — ko bodo vsi v zaporu! — ga bomo lepo prosili, da bo za nekoliko dni tudi minister notranjih zadev, da bo tudi nekoliko političnih spekulativov in zločincev pozapr. Mogoče ni, ali nam se zdi, da ostali ministri nič ne delajo. Toda mi potrebujemo ministrov kot je dr. Anton Korošec! Dajte nam takih duhovnikov in ministrov!

+ Laški list o Wilsonovi noti. Orlando v »L'Epoca« pravi v polemiki proti Wilsonovi proklamaciji, da je ameriški predsednik šele sedaj odkrito pokazal svoje sovraštvo proti Italiji. V svoji proklamaciji odreka Italijanom ne samo Reko in severni del Dalmacije, kar jim gre že po londonskem paktu, ampak tudi vzhodno Istro. Po veliki (?) zmagi, ki si jo je izvojevala Italija sama proti Avstriji, naj bo sedaj osleparjena in naj se odreče vsem narodnim idealom. Wilsonova trditev, da se naslanjajo dosedanja pogajanja na njegova načela, izražena v 14 točkah, ne odgovarjajo resnici, kajti prepustitev nemške sarske provincije Franciji v začasno posest ni nič drugega kot slabo maskirana aneksija. V svojo noto zanika Wilson vse dosedaj dosežene poravnave in pogodbe, se povznaša nad mirovno konferenco, razkriva diplomatske tajnosti, onemogočuje vsa nadaljnja pogajanja in odreka Italiji najemtelarnejše pravice. Ker pa Italija dosedaj še ni Wilsonova kolonija, laškim delegatom ni preostalo drugega, kot zapustiti Pariz in apelirati na italijanski narod, naj odbije sam nizki atentat ameriškega predsednika proti svojim zastopnikom, katerim odreka pravico zastopati narod. Mora, ki je ležala na italijanskem narodu, je izginila in Rim, ki je delal svetovno zgodovino tisočletja, ne bo trpel in prenašal lekcije in robatotosti kakega transatlantskega prezidenta.

+ Italijanski listi proti antanti. Rimski »Tribuna« očita v skrajno ostrem članku Angliji, Franciji in Ameriki hinavstvo in licemerstvo radi novega stališča, ki ga zavzemajo te velesile v jadranskem vprašanju. Delovanje pariškega kongresa je imelo zastrti smoter, polagoma izločiti Italijo iz koncerta zapadnih velesil in zmanjšati njen vpliv in ugled. Wilson je skušal prisiliti Italijo, da bi se udala, s tem, da je grozil z odhodom iz Pariza, a ko je videl, da se laški delegati ne dajo ustrašiti s takimi grožnjami, izdal je ameriški predsednik svojo proklamacijo polno zmot in zavijanj, kakor načelnik trusta, ki izda izmišljeno vest, da povzroči padanje akcijskega podjetja, katero hoče dobiti popolnoma v svojo last. Wilsonu in antanti ne gre za Jugoslovane ampak za to, da se bankirji in delničarji velikih parobrodskih družtev, kapitalisti in finančniki Anglije, Francije in Amerike polaste jadranskega morja. To kar ste skušale doseči Nemčija in Avstrija, hoče doseči danes antanta na škodo Italije. Jugoslovani služijo antanti samo kot orodje in figura, in Jugoslavija ni nič drugega kot politična maska tega ogromnega parobrodškega in industrijskega podjetja. Amerikanci in Angleži pa se motijo temeljito, oni ne bodo delali svojih kupcij na račun in škodo Italije! Intervencija Italije je imela za nasledek (?) poraz Nemčije in njenih nakan, one Nemčije, proti kateri ni imela Italija nikoli pravih vzrokov neprijateljstva, to naj si zapomni dobro francoski in angleški prijatelji. Antanta je dosegla svoje namene s pomočjo Italije, sedaj pa naj Italija prepusti vse plodove svetovne vojne angleškim in francoskim kapitalistom? Posest Trsta brez Reke nima nobenega pomena; ali je Italija krvavela za to, da izgubi z Reko tudi Trst in da se polaste Reke njeni sovražniki z njihovimi novimi gospodari? Italija ni žrtvovala zastoj svoje stare zavezničke (Nemčije in Avstrije), da se obogate v njeno škodo angleški in ameriški kapitalisti. To naj si zapomni gospod Wilson!

+ Pašić o Wilsonovi proklamaciji. — »Morning Post« prinaša razgovor svojega poročevalca s Pašićem glede Wilsonove proklamacije o jadranskem vprašanju. Pašić smatra izjavo ameriškega predsednika za definitivno rešitev jadranskega problema. Stališče Wilsonovo temelji na podlagi pravice povsem v smislu njegovih velikih načel. Laške aspiracije so v direktnem nasprotju z načelom samoodločbe narodov. Rešitev jadranskega problema v Wilsonovem smislu je tudi z vidika splošnega interesa zelo važna, kajti samo v tem slučaju, da se zadosti načelu samoodločbe narodov, je mogoč začetek nove boljše dobe v Evropi.

+ Poziv časnikarjem vsega civiliziranega sveta. Zagrebški listi od 26. t. m. prinašajo v francoskem in angleškem jeziku poziv na vse časnikarje, da naj obrnejo svojo pozornost na slovansko Istro. Istrska inteligenca je začasa vojne kot sovražnik Avstrije in boritelj za svobodo napolnjevala avstrijske ječe. Danes pa napolnjuje italijanske v Trstu, Benetkah, Veroni, Siciliji in Sardiniji. Oni del, ki je utekel tej usodi, pa mora izven svoje rodne zemlje iskati zavetja. Poziv so podpisali Ivan Bunc, Ernest Calvaris, Filip Crvarić, dr. Cukar, dr. Červar, Nazor Vladimir, Šepić Vinko, dr. Štrac in Zevnik Anton.

+ Klofač o federaciji v srednji Evropi. »Obzor« poroča, da se je češki minister delne breme Klofač na nekem shodu izrazil, da je mirovna konferenca ugodila češkim zahtevam. Narodi v srednji Evropi bodo imeli sedaj mirnejšo bodočnost, posebno ako se ne bodo opirali samo na prijateljstvo drugih narodov, ampak na medsebojno prijateljstvo. Zato morajo najti sporazum na poštenih podlagi, na temelju, ki bo tvoril močno srednjeevropsko zvezo, Zvezne Države srednje Evrope. Sporazum Čehov in Poljakov bo tvoril podlago za srednjeevropsko konfederacijo, katere nadaljni deli bodo mogli biti Jugoslavija in Rumunija. Tedaj bomo močnejši kot Nemčija in vojna nevarnost ne bo pretela Evropi. Tudi Madžarska se ne bo branila stopiti v to demokratično zvezo in Nemška Avstrija ne bo imela razloga, da nastopa sovražno proti nam.

Dnevne novice.

— Osebna vest. Namesto umrlega duhovnega svetnika Antona Gabrija je imenovan prodekanom za leskovsko dekanijo g. Alojzij Kurent, župnik v Krškem.

— Dolenjska podružnica »Sloškovne zveze zboruje 1. maja v Novem mestu. Pridite, tovariši in tovarišice, da se razgovorimo in uredimo društveno življenje in cilje zahtevam časa. V naše vrste zanašajo zadnje čase nejasne pojme in nazore, za to je potrebno, da se sestanemo v večjem številu in prosto razgovorimo in določimo pot, po kateri hočemo naprej. Na to zborovanje vabimo tudi člane in zastopnike drugih podružnic, da pošesno iz zborovanja v svoje podružnice načela, reorganizirane »Sloškovne zveze«. — Š. P.

— Pameten nasvet. Prejeli smo: Pod tem naslovom se producira v »Slov. Nar.« od 24. t. m. neki iz Nemške Avstrije sem

Podpisujte 4% državno posojilo!

dospeli »uradnik«, naštevajoč izobilje, v katerem se valja danes slovensko uradnišvo in uslužbenstvo. In kaj pravi? Čujtel tu (pri nas) pa imate vsega naravnost v izobilju, imate kruh, moko, meso, slani-no, mast, sir, jajca, klobase, sploh vse, kar si srce poželi. — In zgraža se ta gospod »uradnik« nad slovenskimi uradniki in uslužbenci ter mu ne gre v glavo, kaj ti ljudje sploh še hočejo imeti. Ogorčen nad nesramnostjo slov. uslužbencev priporoča vladi celo eksperiment, namreč ta, vlada naj bi poslala vse uslužbence s polno plačo in trimesečnim dopustom n. pr. na Dunaj na poskušnjo itd. — Gosp. »uradnik«, prosim, poslušajte! Da se dobijo v Ljubljani vse zgornje našete blagrine in sladkosti, ter so se le-te dobile ondi tudi med vojno za časa največjega pomanjkanja, to vemo mi sami, ter ve to tudi naša vlada bolje kakor Vi in brez Vas. Ravno tako pa ve vsak, celo najbolj omejen človek, da je za slovenskega uslužbenca z 8 do 10 K dnevno vse to nedosegljivo, nekaj nemogočega, razven ako bi hotel in bi bil zmožen priti do tega po vojnem receptu, namreč da krade. Tudi mizerni, da, obupni položaj v Nemški Avstriji nam je znan brez Vas, kajti v Jugoslaviji smo o vsem poučeni, ker pri nas bere vsak delavec časopise, in morda bolj pazljivo kakor Vi, ker sicer bi si bili Vi gotovo prihranili to skrupulacijo zase. Kakor vidite, ste napravili sebi kakor vsem Vašim stanovskim tovarišem z abotnim članicem slabo uslužno in prepričani smo, da tudi pri deželni vladi niste dosegli efekta, katerega ste morda pričakovali in si ga želeli. V Nemški Avstriji je pa tako in tako, pravite. Dobro! Torej če tam umirajo ljudje lakote, bi morali tudi v Jugoslaviji, če v Rusiji divjajo boljševiki, bi morali i pri nas, tudi mi bi se morali potem klati kakor na Bavarskem in tudi naše vojaštvo bi moralo posiljevati kakor to delajo laški arditii; kajne da? Po Vaši skromni logiki že. Prav žal nam je, da iz Vašega člančiča ni razvidno, kake vrste »uradnik« da ste, ker čutimo resnično potrebo, da bi vsem tovarišem Vaše kategorije prav iz srca čestitali. Si tacuisses... Čudno se nam pa tudi zdi, da »Slov. Narod« take neslanosti objavlja, ker gospodje pri »Narodu« gotovo poznajo obupen položaj slovenskega uslužbenstva. — Železniški poduradnik.

— »Narodna čitalnica« v Železni kapli priredi 4. maja v Gregorjevem domu prvo svojo veselico z zanimivim vspeedom. Sodeluje tudi voj. godba iz Maribora. K obilni udeležbi se vabi cenjeno občinstvo od blizu in daleč. Pričetek ob 3. popoldne. Vozi poseben vlak.

— Razpisane službe. Pri zbornih sodiščih v Ljubljani, v Celju in v Mariboru je razpisanih več mest jetniških uradnikov. Podrobnosti bodo razvidne iz prihodnjega uradnega lista.

— Oglas. Ustanovila se je čitalnica pri topn. poveljstvu, dopolnilna baterija. Ker isti primanjkuje v spopolnitve knjižnice podučnih in zabavnih knjig, apelira odbor čitalnice na rojake ter prosi za prepustitev prebranih knjig. Naslov je: Odbor čitalnice pri dopolnilni bateriji, Sp. Lanovž — Celje.

— Iz Adlešič. Naj navedem tu k spisku: Grosuplje — še enkrat v »Slov.« št. 91. tole: Tudi pri nas imamo bukovno hasto, katero imenujejo Bukovlje, ne Bukovje. Kočevju pa pravijo Gočevlje. Vas Vimal je v župniji Stari trg pri Poljanah. Pri nas pa veljijo visokemu nabrežju nad Kulpo Umol — v molu, iz Umola. Naj omenim tu še štajersko krajevno ime Wildon — vi dolu.

— Poštna vest. Pri poštnem uradu šent. Ilj v Slov. Goricah se je otvorila dne 19. aprila t. l. telefonska centrala z javno govornico v vodu 1331 do 1333, za krajevni in medkrajevni telefonski promet.

— Pripravljali odbor za ustanovitev »Društva orožniških vpokojencev SHS za slovensko ozemlje v Ljubljani« sklicuje ustanovni občni zbor na nedeljo dne 4. maja 1919 ob 2. popoldne v gostilniško dvorano gospoda Valentina Mraka, v Ljubljani, Rimska cesta št. 4 na katerega se vsi somišljeniki vladno vabijo.

— Zahvala. Naj tem potom izrazim v imenu tovarišev priskrbo zahvalo vsem, ki so podpirali našo akcijo v prid visokozemcem na shodu v Doberlivi. Zahvaljujemo se gđni. Pišek in gđni. Serčerjevi Micki, da sta nam pripravili znake, najiskrenejša pa zahvala gospoda dr. Angeli Piskernikovi, Miri dr. Kotnikovi in gđni. Marici Piskernikovi, ki so nam dosegle tako nepričakovan uspeh. — Fran Sušnik, stud. phil.

— Termalno zdravilišče Krapinske Toplice (Hrvatsko), last Jugosl. kopal. d. d. v Zagrebu. Cenj. gostom in obiskovalcem se s tem vladno naznanja, da se bode v letošnji seziji pod novo upravo zadovoljilo vsem željam in zahtevam kakor v termalnih in blatnih kopeljih, tako v restavraciji. Kopalnice se otvori dne 1. maja. Vsi prostori so prenovljeni in urejeni tako, da bode dobil vsak bolnik najboljši komfort. Nova kopalniška uprava

hoče uvesti s prvim majem brzajavni in avtomobilni promet s postajama Zabok in Rogatec ter nastaviti stalno kopalniško godbo. Cenj. gosti iz inozemstva se sprejemajo kot doslej, samo je potrebno, da pravočasno prijavijo svoj dohod in da se izkažejo s predpisano zdravniško potno izkaznico. Natančnejša pojasnila daje in pošilja prospekte brezplačno kopalniško ravnateljstvo.

Ljubljanske novice.

Ij Vodnikov slavni ljubljanski prosvetnih društev se vrši v nedeljo 4. maja ob 8. uri zvečer v Ljudskem domu. Pri prireditvi sodeluje Ljudski oder, ki uprizori Linhartovo veseligr »Zupanova Micka« v originalu, pevske točke poje skupni pevski zbor ljubljanskih prosvetnih društev »Ilirija« broječ nad 60 pevcev. Slavnostni govor govori g. župnik F. S. Finžgar. — Vstopnice se dobe od četrtka popoldne v predprodaji v Jugoslovanski knjižarni. — Prireditve se ponovi v torek, 6. maja ob 8. uri zvečer v prid »Akademskega doma« v Zagrebu.

Ij Glasbena Matica izvrši proslavo stoletnice Valentina Vodnika v koncertih v petek in v soboto, dne 9. in 10. aprila v Unionski dvorani s sodelovanjem pevskega zbora, govornika in solistov. Vstopnice se prično danes prodajati v trafiki v Prešernovi ulici.

Ij Slavija Zrinjskega in Frankopana v Zagrebu se udeleži 25 ljubljanskih društev po svojih zastopnikih, med njimi tudi Društvo slov. profesorjev po dveh zastopnikih.

Ij V stolnici bo vsak dan v mesecu majniku dvakrat šmarnična pobožnost zjutraj ob petih govor in sv. maša in zvečer ob sedmih govor in litanije. Zjutrajšnje govore bo govoril vojni kurat č. g. Bonač, večerne p. Ramšak S. J.

Ij Prosvetno društvo frančiškanske fare ali kolodvorskega okraja. Dne 24. t. m. je g. dr. A. Gosar z vrlo zanimivim, za sedanjost dobo perečim vprašanjem o »delu« zaključil običajna predavanja v zimski dobi. Odbor mu izreka v imenu poslušavcev najlepšo zahvalo.

Ij Operni zbor slov. narodnega gledališča ima 1. maja na Rožniku slovesno sv. mašo ob pol deveti uri zjutraj, pri kateri poje oddelek mešanega zbora. Po maši zajuterk istotam in prosta zabava s petjem in godbo. Prijatelji petja in godbe, dobro došli!

Ij Šentpeterska Vincencijeva konferenca. Seja se vrši v četrtek 1. maja 1919 ob pol osmih zvečer. Na gotovo svidenje!

Ij Izlet na Janše priredi prosvetno društvo frančiškanske fare ali kolodvorskega okraja tretjo nedeljo meseca maja, to je 18. maja. Odhod zjutraj z vlakom do postaje Laze. Na Jančah bo sv. maša z govorom, potem prosta zabava; popoldne litanije, zvečer z vlakom nazaj. — Kdor se želi udeležiti izleta, ki nudi ob lepem vremenu krasen razgled po naši domovini, naj se prijavi v trgovini gđ. M. Vehovec, Kongresni trg št. 4. Natančnejši spored bo pravočasno objavljen v listih. V slučaju slabega vremena se izlet preloži na prvo nedeljo v juniju. — Odbor.

Ij Iz gledališke pisarne. V soboto, dne 3. maja nastopi član hrv. zem. kazališta v Zagrebu g. Rudolf Bukšek zopet po dolgem času na slovenskem odru kot gost v operi »Bajaci« v vlogi Silvija ter v nedeljo, dne 4. maja v operi »Boheme« v vlogi Schounarda.

Ij Izza kulis našega gledališča. Kakor čujemo z neke strani, nameravajo gospodje igralci Povhe, Peček, Drenovec in Železnik ter gđ. Marjanović-Markova zapustiti naše gledališče in se podati po večini na gledališče v Osijek. Z več strani smo tudi čuli, da se bo vrnil v Zagreb g. Nučić, ta najrazumenjši mož našega gledališča, ki je prišel v Ljubljano iz gole požrtvovalnosti in ljubezni do slovenske drame. Zopet smo čuli, da so angažirali za nadrežiserja v dramskem (nota bene slovenskem) gledališču g. Mareka in gđ. Skalsko kot igralko na istem gledališču. Strah nas je, če pomislimo, da nam take vesti najbrž ne bo treba preklicevati, ampak potrditi. Obletnica zopetne obnovitve slovenskega gledališča se bo na ta način praznovala na res lep in za vse zanamce spodbuden način. Krona vsega pa je baje dejstvo, da namerava predstaviti naša hiša kulture Slovence regentu Aleksandru z »Rokovnjači«. Starodavni časi prihajajo bolj in bolj do veljave. Varuhi in očetje naše gledališke umetnosti bodo že vedeli, zakaj. — fb —

Ij Francosko-slovenska organizacija. Danes, sredi zvečer ne bo običajne konverzacije, ker je dvorana dana na razpolago dijakom.

Ij Trgovski gremij pozivlja trgovce vseh strok v Ljubljani, da naj imajo svoje trgovine v proslavo narodnega praznika dne 1. maja cel dan zaprte. — Načelnik: Ivan Jelačin ml.

Ij Brivnice bodo dne 1. maja cel dan zaprte. — Zadruga brivcev.

Ij Praznovanje 1. maja. »Osrednje društvo natakarijev, hotelirskih, gostilniških in kavarniških uslužbencev za Slovenijo, podružnica Ljubljana« nam naznanja sklep, da bo 1. maja počivalo vse delo v tej stroki, kar naj blagovoli slavno občinstvo vzeti na znanje. Ker bodo potemtakem praznovali 1. maj tudi gostilniški kuharji in kuharice, bodo ta dan brez jedi vsi ljubljanci, ki so glede hrane navezani na gostilne, dalje vsi tujci, pa tudi vsi člani omenjenega društva, če se bo praznovanje strogo izvajalo.

Ij Izurjene strojepiske naj se čimprej zglase pri vodstvu ljubljanskega dopisnega urada, ki ima oddati službo.

Ij Zadruga mesarjev v Ljubljani naznanja slavnemu občinstvu, da se bode meso prodajalo od 1. maja naprej tudi v ponedeljek. To pa vsled tega, da je meso večkrat sveže.

Ij Oderuštvo. Dotična tobačna delavka, ki je plačala za delo pri nekem čevlarskem mojstru 200 kron, se prosi, naj se zglati pri načelniku čevlarske zadruge g. Karlu Kordeliću, Rimska cesta 5.

Ij Strankam, ki iščejo stanovanja, priporočamo, da se obrnejo tozadevno na stanovanjskega referenta g. dr. Rupnika, Lingerjeva ulica 2, II. nadstr. — Mestni stavbni urad (Kresija).

Narodno gledališče.

Drama.

Dne 30. aprila, sredi: »Moč teme«, delavska predstava. Izven abon.

Dne 1. maja, četrtek, popoldne: »Krojaček junaček«. Abon. B 48.

Dne 2. maja, petek: »Revolucijska svatba«. A 38.

Dne 3. maja, sobota: »Moj Bebi«. Abon. C 51.

Dne 4. maja, nedelja, popoldne: »Krojaček junaček«. Izven abon.

Dne 4. maja, nedelja, zvečer: »Moč teme«. B 50.

Opera.

Dne 30. aprila, sredi: »Prodana nevesta«, delavska predstava. Izven abon.

Dne 1. maja, četrtek: »Mamzell Nitouche«. Izven abon.

Dne 2. maja, petek: Zaprto.

Dne 3. maja, sobota: »Bajaci« in »Evelina«. C 2/49.

Dne 4. maja, nedelja: »Boheme«. — Izven abon.

Nainovelše.

Kmečka vstaja na Koroškem.

Ljubljanski dopisni urad poroča iz uradnega vira dne 29. t. m. ob polnoči:

V teku dneva so dovedli Nemci nove moči, med temi Tirolce, da preprečijo nadaljnje širjenje pobune. Pri tem so se začeli lokalni boji med nemškimi in našimi četami, v katerih smo vjeli okoli 300 Nemcev, zaplenili 9 topov in nekaj topov poškodovali. V ostalem je položaj nespremenjen.

K službenemu poročilu o današnjih dogodkih na Koroškem dodaja ljubljanski dopisni urad:

Nemci skušajo slikati današnje dogodke na Koroškem kakor kake napade od strani Jugoslovancev, samo da skrijejo zadrego radi ljudske pobune, ki preti njih nasilju na Koroškem. Treba je bilo, da so priveli moči iz severne dežele in vse pri Solnogradu in na Tirolskem pripravljene rezerve, da se prepreči širjenje pobune, ki jim je tako neprijetna v očigled konferenci. Naše čete, ki so vršile po danih ukazih intervirale v slučajih krajeve potrebe, so prišle v boj z novodošliimi nepotrebnimi nemškimi četami, ki se je nadaljeval ves dan. Nemci so imeli pri tem težke izgube.

SLOVENIJA OB PROSLAVI NARODNIH MUČENIKOV.

Ljubljanski dopisni urad poroča z dne 30. aprila: Povodom današnjega narodnega praznika je predsednik deželne vlade za Slovenijo dr. Janko Brejc zagrebškemu mestnemu načelniku dr. Stjepanu Srkulju podal nastopno brzajavko: Danes, ko bratski nam narod hrvatski na izredno veličasten način poveljuje repatriacijo kosti svojih velikih narodnih mučenikov, bana Petra Zrinjskega in Frana Krste Frankopana, žrtve krvočelnosti stoletnih naših verolomnih tlačiteljev, se spominja tudi narod Slovencev z globoko pieteto in iskreno hvalečnostjo teh prvobornih delavcev za narodno svobodo in neodvisnost. Danes, po dvestoinpetdesetih letih, ko se je udeležila velika ideja, za katero sta padla Zrinjski in Frankopan, ko narod sprejme v svojo sredo njune zemeljske ostanke, da jih v domači grudi pokoplje z uprav kraljevskim slavljem, obhaja tudi slovenski narod v stari bratski ljubezni ta dan, da dostojno proslavi spomin junakov, ki sta nam vsikdar bila simbola našega skupnega vstajenja. Slava Zrinjskemu in Frankopanu, večna slava!

ZRINSKO - FRANKOPANSKA SLAVNOST V ZAGREBU.

LDU Zagreb, 29. aprila. Zemeljski ostanki Zrinjskega in Frankopana so bili ves dan razpostavljeni na katedralu v palači Jugoslovanske akademije. Časno stražo tvorijo sokoli, dijaki in mornarji. Ves dan je defiliralo mimo mrtvaškega odra od ranega jutra do poznega večera zagrebško občinstvo. Kakor sodijo, je preslo mimo odra nad 80.000 ljudi.

LDU, Belgrad, 29. aprila. Iz Belgrada so odpotovali v Zagreb vojvoda Mišić ter ministri Alavpović, Marinković in dr. Kramer, da prisostvujejo svečanemu prenosu ostankov Zrinjskega in Frankopana.

LDU Zagreb, 29. aprila. Danes zjutraj ob 8. uri je došla v Zagreb k svečanostim Zrinjskega in Frankopana deputacija Čehoslovaške republike, da se udeleži jutrajšnjega slavlja. V odposlanstvu sta tudi med drugimi dramaturg Jaroslav Kvapil in pesnik Machar. Danes je došla tudi deputacija poljske republike pod vodstvom ministra za zunanje stvari dr. Bijelahowskega. Razen tega se udeleže jutrišnjih slavnosti zagrebška vojska zastopstva čehoslovaške in poljske republike pod vodstvom majorjev Kroužilke in Kopecznija.

LDU Beograd, 29. aprila. Beograjski župan je izdal poziv na prebivalstvo, v katerem proslavlja zasluge Zrinjskega in Frankopana, ki sta prva bojovnika za osvoboditev izpod tiranstva Habsburžanov in bivše Avstrije. Pozivlje prebivalce prestonice, naj praznujejo jutrišnji dan kot narodni praznik s tem, da ostanejo gostilne in trgovine ter drugi javni lokali jutri zaprti, prebivalstvo pa se naj udeleži v obilnem številu cerkvene slavnosti, ki bo v saborski cerkvi. Beograd je danes okrašen z zastavami.

LDU Zagreb, 29. aprila. Jutrišnji dan je proglašen v Zagrebu kot narodni praznik. Šole, javni in zasebni uradi ter banke bodo zaprte. Raynotako bodo zatvorjene tudi vse obrtne delavnice, tovarne in trgovine, gostilne pa tekem dopoldneva. Popoldne bodo gostilne z ozirom na zunanje goste odprte.

LDU Zagreb, 29. aprila. Begunci iz obmejnih, po Italijanih zasedenih krajev, se udeleže jutrišnjih slavnosti v posebni skupini, da na ta način obenem manifestirajo za osvoboditev zemlje, ki ječi sedaj še pod tujim jarmom.

PRED GENERALNIM ŠTRAJKOM V BOSNI IN NA HRVATSKEM.

(Izvirno poročilo »Slovenec«.)

Sarajevo, 29. aprila. Vsled prepovedi praznovanja 1. maja je šlo danes posebno odposlanstvo delavstva k predsedniku dr. Šoli in ga prosilo, naj prekliche prepoved. Dr. Šola je odposlanstvo sprejel in obljubil, da bo o tem poročal ministrskemu svetu v Belgrad. Odposlanstvo je zagrozilo z generalnim štrajkom, če se tej prošnji ne ugodijo.

Zagreb, 29. aprila. Vsled prepovedi praznovanja 1. maja je delavstvo sklenilo, da bo pričelo danes opolnoči generalni štrajk. Štrajka se bodo udeleževali vsi železničarji, nastavljenici električne centrale, plinarne, vodovoda, vseh tvornic itd. Zaprte bodo vse trgovine, kavarne in gostilne. Bansko palačo straži močan oddelek vojaštva. Po mestu hodijo moče patrolje. Vojaštvo je konsignirano. Boje se sabotaže.

BOJ MED FRANCOZI IN ITALIJANI.

Italijanska oblast na Reki.

(Izvirno poročilo »Slovenec«.)

Reka, 29. aprila. V soboto so ob prišli italijanskega slavlja italijanske patrolje izpraznile vse javne lokale. Zvečer je italijanski narodni svet izdal proglas, v katerem pravi, da je izročil svojo oblast oficielni Italiji. V nedeljo popoldne je prišlo na Jelačičevem trgu na Sušaku do ostrega spopada med francoskimi in italijanskimi vojniki. Padlo je okoli 60 strelcev. Francozi so Italijane pognali v beg. Ranjena sta 2 italijanska vojaka in 1 civilist.

ITALIJANI ZBIRAJO ČETE V SEVERNI DALMACIJI IN SE UTRJUJEJO.

(Izvirno poročilo »Slovenec«.)

Split, 29. aprila. Iz Zadra poročajo, da izkrcavajo Italijani velike transporte vojaštva in vojnega materiala. Čete se koncentrirajo proti vzhodu in se utrjujejo. Dne 26. t. m. zvečer je priplulo v Šibenik šest velikih transportnih ladij polnih čet.

ITALIJANI SE TREZNIJO.

LDU Berlin, 29. aprila. (DunKU.)

»Vossische Zeitung« javlja iz Lugana: Zdi se, da je kljub hrupnim manifestacijam, s katerimi so pozdravljali v Rimu Orlanda, Barzilaia in Diaza, razpoloženje javnega mnenja v Italiji že prekorajlo višek in da postaja mirnejše. »Corriere della sera«, ki je še včeraj grozil z nemško-italijanskim posebnim mirom, ugotavlja danes, da je prijateljstvo Francije za Italijo neobhodno potrebno in da bo, ako ne bo edinosti z novimi državami, Evropa razpadla in vsa civilizacija propadla.

NEMSKI DELEGATI V PARIZU.

LDU Pariz, 29. aprila. (DKU.)

Reuter javlja: 16 nemških mirovnih delegatov je prispelo semkaj. Dogodil se ni noben pri-

Slike iz Korotana.

(Dopis iz Galicije.)

Galicija? Da, tudi Slovenci imamo — Galicijo. Prijazna vasica je to v našem Korotanu, ležeča v lepi dolinici ob izlivu Bele v Dravo, tik ob demarkacijski črti.

Res ima ta naša Galicija nekaj »gališkega« na sebi. Dokaj mrzlo podnebje, vetrovi, nestanovitno vreme — vse to človeka nehoti spominja na bivšo Galicijo ob Karpatih. Najbolj žalostno pa je, da najdeš v naši Galiciji tudi dokaj — mrzlih src... Marsikateri izmed tukajšnjih prebivalcev ki so razen par izjem sami Slovenci, se je že privadil suženjskim verigam, ki so vklepale koroške Slovence sto in sto let; marsikateremu je sužnost že prešla v meso in kri. Seveda se tudi tu najde prav malo takih hlapčevskih duš, kar nam dovolj jasno dokazuje dejstvo, da si je pri zadnjem glasovanju, ki se je vršilo začetkom tega meseca po vsej naši občini, le krog 30 prebivalcev izreklo za združenje z Nemci, medtem ko jih je čez tisoč (med njimi tudi par treznejših Nemcev) z navdušenjem izjavilo, da se ne puste več teptati od krutega nasilnega tujčina. Žalibog se dobi tu še vedno dovolj hujskačev, ki ruvajo proti naši državi in begajo — vsled vedno še ponavljajočih napadov od strani švabskih vojaških band že itak dovolj zbežano ljudstvo. Samo en primer: Na dan glasovanja je prišel nabiralec podpisov h kmetu, ga lepo ogovoril, mu prijateljsko ponudil roko ter mu začel pripovedovati, kaj ga je dovedlo k njemu. Medtem ga je kmet osorno zavrnil: »Nimam z vami ničesar opraviti. Ne podpisem!« In zakaj ni podpisal? — Neka »zaupna oseba« mu je to odsvetovala, češ, da mu vzejemo in razdelijo vse njegovo posestvo, če pade naša občina pod Jugoslavijo — in mož ima samo par oralov zemlje...

Podivjane nemške tolpe onkraj Drave še vedno vznemirjajo naše prebivalstvo z napadi, ne meneč se za sklenjeno premirje. Če smejo ti divjaki vsak čas, kadar se jim zazdi, prelomiti besedo, zakaj se jim toliko prizanaša? Treba bi bilo z njimi prav pošteno obračunati, da bi imeli enkrat za vselej pred njimi mir. Ali je bila ameriška komisija na Korotkem res samo za to, da se sedaj naši vojaki ne smejo ganiti nikamor iz mesta, dasiravno jih izzivajo Nemci dan na dan s kršenjem premirja? Da smejo nemške roparske tolpe uganjati grozodejstva, kakor se jim poljubi? Celo šolska mladina ni varna pred temi divjaki. Ko je predzadnji nedeljo neka učenka gnala ovce s paše domov, so začeli streljati na njo; k sreči jo niso zadeli. Sicer jim tudi naši vojaki niso dolžni nikdar odgovora na njihove napade, a najboljši odgovor bi bil, da bi tudi onkraj Drave poglani iz slovenskih krajev te švabske tolpe tja, kamor spadajo. Tudi naši bratje onkraj demarkacijske črte bi nam bili zato zelo hvaležni.

Polževa počasnost mirovne konferenice nam že presega. Vsi koroški Slovenci trpimo vsled te počasnosti: tostran demarkacijske črte begajo naše ljudi nemške tolpe, ki dan na dan napadajo izza meje s topovi in strojinami, begajo jih razni nemški in nemškutarski hujskači in veliko nepriliko imajo naši ljudje tudi vsled tega, ker ne morejo v Celovec, ki je bil in bo za vse koroške Slovence življensko važnost kot kulturno in trgovsko središče slovenskega Korotana; onstran demarkacijske črte pa stiska naše brate kruta sovražnikova pest še silneje, kot jih je stiskala kdaj poprej.

Tužni Korotan — koliko časa ostanesh tužen?

Za varstvo hišnih posestnikov.

(Beseda ob 12. uri.)

Prejeli smo s prošnjo, da objavimo: Hišni davki so bili že pred vojno tako visoki, da je hišnemu gospodarju ostalo, ako je imel svojo hišo količkaj obremenjeno in ako je hotel pravočasno izvršiti najpotrebnejša popravila, komaj par stotakov, s katerimi se pa seveda — ako ni imel drugih dohodkov — tudi pred vojno ni mogel preživljati.

Prišla je vojna, in z njo najemniška naredba bivše avstrijske vlade. Vsak si je v vojnem času gospodarsko lahko opomogel, kmet, obrtnik, trgovec itd. Trgovci so svoje blago dražili neprestano, in so ne samo toliko, kolikor so morali blago sami dražje plačevali, odvalili na odjemalce, ampak si zraven računali še 200 do 300 odstotkov vojnega dobička. In to je bilo vse v redu! Kaznovali so kvečjemu kakšno branjevo, ki je prodajala n. pr. jajca za 2 vinarja predrago. Trgovcev pa ni nihče videl. Mislimo na legitimne trgovce — o verižnikih in zakonitih dobičkarjih ni bilo govora!

Avstrijska vlada pa, ki ni videla ne veletrgovcev, ne veleobrnitov in tudi ne veleposestnikov, ko so si delali milijonske dobičke, in ki je ugodila na drugi strani po svoji moči, gotovo upravičenim zahtevam po zvišanju uradniških in delavskih plač,

imela je za hišne posestnike železno pest in namesto kruha — kamen!

Nismo nesocialni in tudi nečemo biti nepravilni, zato priznavamo upravičenost naredb, v kolikor se tiče najemnikov malih stanovanj, ker so ti resnično potrebovali zaščite pred nekaterimi hišnimi posestniki. Nerazumljivo pa nam je, zakaj se je raztegnilo varstvo tudi na večja stanovanja in trgovske lokale! Kedor je imel med vojno v najemu večje stanovanje in pa trgovci vojni-dobičkarji gotovo niso bili potrebni zaščite pred hišnimi gospodarji, t. j. pred edinim družabnim slojem, katerega je bilo med vojno vsako izboljšanje gmočnega položaja po zakonu prepovedano!

Namesto, da bi se sedaj v Jugoslaviji te trdote odpravile, pripravlja se nov še trši najemniški zakon, ki bo — ako obvelja — hišne posestnike kratkomalo — razlastil, in jih napravil za neplačane »upravitelje« svojih lastnih hiš. Stranke bo nastanjal državni stanovski urad, oz. svet, in lahko se pripeti hišnemu gospodarju, da mora svoje stanovanje v določenem roku zapustiti, in se preseliti v klet, ako bode komisija to zahtevala. Proti odločbi — ni pritožbe!

O vsem tem pa se razpravlja brez hišnih posestnikov, in tudi društvo hišnih posestnikov, ta najžalostnejša stanovska organizacija, spi!

Temu društvu se tudi niti ne sanja ne, kakšne posledice bi utegnili imeti regulacija valute za hišne posestnike, ako obvelja nesrečno razmerje 1:2, namesto 1:1. Vlada bo v tem slučaju mogoče v stanu, za prvi čas — 14 dni — pritisniti na tržne cene, po par tednih pa se bodo cene gotovo zopet dvignile, in v kratkem bode veljala vsaka reč, ki stane danes 2 kroni — 2 dinarja!

Kaj pa najemščine? Te bodo morali hišni posestniki kot ubogljivi državljani seveda znižati na polovični znesek v dinarjih, ako pravočasno ne protestirajo in se ne organizirajo! In kaj je z najemniškimi pogodbami, sklenjenimi pred vojno in v prvih letih vojne na 7, na 10 let? Ali naj bo tudi pri regulaciji valute samo hišni posestnik zopet udarjen? Ali naj bo samo on dolžan stanovanje, ki je veljalo pred vojno 1000 kron, dajati skozi vso pogodbeno dobo za 500 dinarjev, ko bode, recimo, eno jajce, ki stane danes pol krone, že davno veljalo pol dinarja? Po našem mnenju bi se morale te najemniške pogodbe oblastveno razveljaviti, in se — eventualno pod nadzorstvom stanovanjskega urada skleniti nove, časovnim razmeram primerne pogodbe.

Naj se vendar pobriga društvo hišnih posestnikov za te stvari in naj skliče izredni občni zbor! Sicer gremo tudi mi, hišni gospodarji — proletarci smo že davno! — med boljševike, potem bomo imeli zaslonbo vsaj pri eni stranki, dočim nam je sedaj vse nasprotno. Morda se na ta način vsaj ubranimo prebivanja po kletih in souporabi kuhinje s čisto tujimi, morda celo bolnimi ljudmi!

Priznavamo, da je stanovanjska beda resnično velika. Temu pa nismo krivi mi, ampak vojne razmere. Poverjeništvu za socialno skrb in sploh vlada pa ima dovolj prilike in sredstev, da stanovanjski bedi na drug način temeljiteje odpomore. S tem v zvezi je tudi vprašanje takozvane »brezposelnosti«.

Predvsem naj se zidajo nove hiše, osobito na periferiji mesta! Tega pa ne morejo storiti po večini obubožani in zadolženi hišni posestniki, ampak za to je poklicana država, mesto in vojni dobičkarji. Zidanje je res drago, vendar pa se jim bodo nove hiše vkljub temu boljše obrestovale, nego nam stare, že zato — ker so nove stavbe več let davka proste in ker ni treba popravil. Z zidanjem bi se obenem odpomoglo stanovanjski bedi in brezposelnosti. Dvojna korist v socialnem oziru! Hic Rhodus, hic salta!

Potem naj se nemudoma izvede ljudsko štetje po državni pripadnosti. Kdor nima v mestu posestva, obrti, službe, ne stanuje pri najbližjih sorodnikih, naj se odpravi iz mesta (ozir bi se moglo imeti samo pri bolnikih in starih ljudeh) — ako je Jugoslovčan, v domovinsko občino, ako je tujec po okolnostih sploh iz države SHS, ako je begunec pa na deželo (gradovi, zdravilišča, kakor predlaga načrt). Prav je tudi, da se tujcem po hotelih ne dovoli daljše bivanje, nego 3 dni. Za prehodno dobo pa naj bi se postavljale povsod barake za zasilna stanovanja, dokler ne bodo hiše dograjene.

»Brezposelnost« naj se takoj odpravi v domovinske občine, in se jim naj državne podpore ustavi. Podpora naj bi dobivali samo resnično potrebni, zlasti invalidi, ki niso za nobeno delo sposobni, na priporočilo magistrata, odnosno županstva dotične občine ali župnega urada, za begunce na priporočilo pristojne begunske komisije.

Vsi ostali »brezposelnici« pa si naj poiščejo dela, saj ga je povsodi dovolj, v mestu in na deželi!

Nas hišnih posestnikov, najpohlevnejših med pohlevnimi, pa naj vlada ne preganja vsak mesec z novimi odredbami, saj

tako komaj dihamo, in po večini imamo v svojih hišah v porabi zase najskromnejše stanovanje. Stanovanjska naredba naj se torej s sodelovanjem hišnih posestnikov revidira in omili; kjer pa so — v gotovih točkah morda — strožje odredbe potrebne, tam bode odposlanstvo hišnih posestnikov samo priznalo upravičenost teh odredb, seveda samo proti tistim hišnim posestnikom, ki pridejo po okoliščinah v poštev — poplševati pa ne smemo. Dixi.

Vestnik S. K. S. Z.

* Z Viča. V nedeljo, dne 27. t. m., se je uprizorila v Društvenem domu znana predstava »Divji lovec«. Igra je uspela.

* Kamnik. Izobražev. društvo »Kamnik« je na belo nedeljo ponovilo narodno igro »Revček Andrejček« in s tem zaključilo svojo kratko sezono. Predstava je kakor prvič nad vse dobro uspela, za kar gre pač vsa čast našim igralcem. Pokazali so, kaj premore vztrajnost in navdušenje za dobro stvar. Mislili smo, da nam je vojska zamorila vse veselje in moči, a ravno narobe. V težkih dneh se nam je rodila samozavest in posvetili smo delu vse svoje telesne in duševne moči z vztrajno voljo. Uspeh se je pokazal.

* Izobraževalno društvo sv. Jožefa v Trzinu je priredilo v Našem domu 27. aprila predstavo, ki je bila jako dobro obiskana. Fantje Marijine družbe so igrali igro »Sinovo maščevanje«. Člani dramatičnega odseka pa burko: »Mutasti muzikant«. Oboji so pohvalno izvršili svoje vloge.

Prosveta.

p Koncert v prid slovenskim akademikom se vrši v petek, dne 2. majnika, v veliki dvorani Narodnega doma s prijaznim sodelovanjem g. Cirile Medvedove (alt), g. Ksaver Gajeve (sopran), g. Ivan Karel Sancina (gosli) in g. Lucian Marija Škerjanca (glasovir). Na sporedu so poleg kompozicij večinoma slovanskih skladateljev tudi skladbe nadarjenega najmlajšega slovenskega glasbenika g. L. M. Škerjanca, ki stopa pri tej priliki prvič pred javnost v večjem štilu. Predprodaja vstopnic za koncert se prične jutri, v četrtek, v tobakarni g. Hubad-Dolenčeve v Prešernovi ulici. Začetek koncerta, katerega podrobní spored priobčimo jutri, je točno ob 8. uri zvečer.

pr Društvo slovenskih vpod. umetnikov v Ljubljani. O društvu se razširjajo skrbna vprašanja in razne napačne govornice. Tiste, ki sprašujejo, ali društvo še obstoja ali ne, potolažimo z naznanilom, da društvo ne le krepko, ampak čim dalje krepkeje diha, da je zdravo, veselo in blagodejnih upov in pričakovanj polno, katerih izpolnitev pa žal ni le od društvenega poslovanja odvisna. Tem skrbnim dušam ne moremo boljše svetovati nego da se vpišejo v društvo kot ustanovniki. (Ustanovnina 300 K, plačljiva tudi v treh obrokih.) Povemo jim še to-le: v društvo so vpisani že do malega vsi pomembni in priznani slovenski vpod. umetniki, posamezniki se še priključajo. Napačna govorica je nastala pač le vsled nekega društva v siljenju polemike v dnevnikih, vsled nekega nesporazumljenja, ki se je pa na društveno prizadevanje skoraj v hipu mirno podelo.

Kar je društvo v kratkem času svojega obstoja moglo izvršiti, je izvršilo. Tempo delovanja bi bil pač hitrejši, če ne bi bile naše »javne ceste« polne brun, nepremakljivih skal in blata.

Dozdaj je društvo uvedlo sledeče akcije:

1.) Poslalo je poverjeništvu za javna dela vlogo, v kateri želi, naj se deželna vlada za Slovenijo pri nameravanem zidanju hiš z 10 milijonskim kreditom ozira na potrebe slovenskih vpod. umetnikov glede primernih ateljejev, oziroma, da se zida nekako umetniško »kolonijo« v Ljubljani.

2.) Je društvo najprej samostojno, nato v zvezi z umetn. klubom »Savo« v Ljubljani izdelalo obširno spomenico o ustanovitvi »Akademije vpod. umetnosti« v Ljubljani, ki se ji naj priključijo potrebni umetnoobratni tečajji!...

3.) Je društvo izdelalo obširno spomenico o potrebni regulaciji Ljubljane in Belgrada. Spomenico so poklicani činitelji sprejeli. Deželna vlada je sklicala komisijo, ki naj obdela vprašanje regulacije Ljubljane. V to komisijo je društvo poslalo dva člana, inženirja in arhitekta I. Vurnika in arhitekta F. Jando.

4.) Je društvo začelo akcijo za ustanovitve »Umetniškega doma« v Ljubljani. Dom naj obsega prostore za nameščenje »Narodne galerije«, vsem zahtevam ustrežajoče prostore za prireditve umetnostnih razstav i. dr. To akcijo namerava društvo izvesti v zvezi z društvom »Narodna galerija«, ki pa društveno tozadevno kratko nalogo že dalj časa temeljito razmotriva.

5.) Je društvo deželni vladi predlagalo, da se prideli poverjeništvu za uk in bogostanje poseben referent za umetn. zadeve.

6.) So se nekateri društveni člani udeležili jugoslovanske razstave v Parizu, kjer so pa bili od milih bratov Hrvatov in drugih udeležencev hudo majorizirani in stisnjeni. Bože sačujaj!

To so v glavnem od društva dosedaj vpeljane akcije. Tudi zaneprej se bo društvo pobrigalo za vsa aktualna vprašanja, kolikor se tičejo vpod. umetnosti in slovenskih ter vobče jugoslovanskih umetnikov.

Pospešiti hoče združitev jugoslovanskih vpod. umetnikov v močno socijano organizacijo in izdelati obširnejše tozadevne načrte.

Pred vsem pa društvo zabičuje svojim članom, naj jim velja močno delo več nego lepe besede.

Gospodarske novice.

g Lesnega oglja ima urad za pospeševanje obrte večjo množino na razpolago. Reflektanti na to oglej naj prigrasijo svoje potrebščine nemudoma na omenjeni urad, Dunajska cesta št. 22 najkasneje do 5. maja. Na poznejše priglase se urad ne bo mogel več ozirati.

g Privilegirana trgovska agencija naše države v Marseillu poroča trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da se je po petmesečnem delovanju popolnoma organizirala ter more staviti najugodnejše ponudbe v kolonijalnem in manufakturnem blagu iz Francije, francoskih kolonij, Španije, Egipta, Holandske in iz Manheestra dalje v papirju in pisalnih potrebščinah iz Anglije in Amerike ter v vseh drugih dnevniških potrebščinah. Imenovana agencija je otvorila tudi svojo podružnico v Barceloni ter ji je s tem možnost dana podpirati trgovske odnose s Španijo. Zbornica je prejela od te agencije tudi poročilo o cenah na zapadnih evropskih tržiščih glede kave, sladkorja, riža, sočivja in južnega sadja, olja, mila, sveč in kausične sode. To poročilo je interesentom v zbornični pisarni na vpogled.

g Parobrodna zveza med Marseillom in Dubrovnikom, oziroma Reko. Trgovska agencija naše države v Marseillu naznaja trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da se je sporazumela z neko tamošnjo francosko parobrodniško družbo glede prevoza blaga iz Marseilla v Dubrovnik in na Reko ter nazaj, seveda, če se za prevoz prijavi zadostna množina ton. Prevorne prijave ter vsa tozadevna vprašanja je poslali na naslov: Agence commerciale privilégiée du royaume des Serbes, Croates et Slovenes Marseille, Rue Paradis 19.

Aprovizacija.

a Krušne komisije bodo uradovale v petek, dne 2. maja t. m., od 8. do pol 1. ure popoldne. Izdajale se bodo izkaznice za sladkor.

a Špeh se bo delil na 1. odrezek sladkorne izkaznice. Zaradi tega naj pride vsak v petek h krušni komisiji po sladkorne izkaznice, ker bodo zamudniki dobili špeh šele, ko bodo odpravljene vse druge stranke.

a Pekarne in prodajalne kruha bodo v četrtek, 1. maja, ves dan zaprte.

a Kruh iz mešane moke se bo prodajal za četrtek in potem naprej. Hleb kruha tehta 70 dkg in stane 1 K 48 vin. Vsaka oseba dobi dnevno eno četrtino hleba, ki mora tehtati 17 in pol dkg.

a Amerikanski špeh za I. okraj se bo razdeljeval na sladkorne izkaznice. Ker se bodo pa sladkorne izkaznice oddajale pri krušnih komisijah šele v petek, včeraj objavljena razdelitev za enkrat ni mogoča. Razdelitev špeha se zato ne vrši v sredo in petek, ampak prihodnji teden. (Razdelilni načrt se pravočasno objavi.)

Naročajte „Slovenca“!

Išče se Štefan Planinšek iz Solkana pri Gorici, ki je bil do 18. nov. 1918 v bolnišnici v begunskem taborišču Lipnica, od koder so ga odpeljali z vlakom rdečega križa neznanu kam. Kdor ve, kje se sedaj nahaja, naj naznani njegov naslov posredovalnemu uradu za begunce v Ljubljani.

Slovito, bolečine tolažeče vteralo: Fellerjev dobrodejni »Elsafluid« se ne da nadomestiti z ničemer drugim. Mnogokrat zdravniško priporočen. Cez stotisoč znanstvenih pisem. 6 dvojnatih ali 2 specialni steklenici 19 K. Lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elzatrž št. 134. (Hrvaško). Dobro so tudi »Elsa-kroglice«. Omot in poštnina se računa posebej in najceneje. Kdor naroči več ob enem, mnogo prihrani. (t)

Resna ženitna ponudba! 29 letni poštni uradnik želi znanja v svrhu ženitve z gospodično ali vdovo v starosti od 18 do 30 let, katera ima posestvo, obrt ali primeren kapital. Neanonimne ponudbe z natančnimi podatki, ako je mogoče s sliko, prosi se vpsati pod šifro »Uradnik' 29«.

Obleka, lepa, še nič nošena, za srednjega gospoda, se prod. Vpraša naj se: Krenova ulica št. 7, leva.

Kupim ali vzamem v najem manjše posestvo v okolici Ljubljane. Ponudbe naj se pošljejo na upravo tega lista pod »Malo posestvo«.

Gospodična bi rada mesta v trgovini ali v kakoli solidni večji kavarni pri blagajni. Cenjeni dopisi pod »poslenost« na upravnistvo »Slovenca«.

Dekle, pošteno, vajeno vseh domačih del, tudi kuhanja se išče k rodbini z jednim otrokom na Hrvaško. Plača 50 kron. Pismene ponudbe na g. Smolnik, S sak, kolodvor.

Pro'am več plemenskih zalkelj. Kupim skobelnik (Hobelbank). Franc Krištof, Sv. Petra nasip 59, I. nad.

Kupujem **smrekov les**, jelkov, hrastov in bukove bodisi okrogel ali rezan. Cene za les naložen v vagon naj se naznanijo na V. Scagnetti, parna žaga za državnim kolodvorom, Ljubljana.

Za **sobnosliarska dela** se priporoča Fr. Ambrož Ljubljana, Rimskecesta 11.

Dva dobra bicikla s staro pnevmatikom napreda pri I. Podlesnik, nasled. Ljubljana, Stari trg 10.

Restavracija Prešernova ulica 5. 9 se priporoča v Ljubljani potujočemu občinstvu.

Pri odhodu z akademskega plesa 28. t. m. se je izgubila boa „skunks“ od Narodnega Doma do Mayerjeve hiše Fr. Jožeta cesta. Pošten najde! naj jo odda proti primerni nagradi v vili Kmet, Kolizejska ulica št. 14., nasproti Narodnega doma.

Služkinja k trem že odraslim otrokom, katere bi znala tudi šivati in druga domača dela opravljati, se išče. Poizve se v gostilni »Pri raci«, Spodnja Siska.

Čevljarški pomočnik, išče izurjen. Nastop takoj. Hrano in stanovanje se prosi v hiši. Naslov pove uprava lista pod štev. 2724.

3 čevljarški pomočniki za boljša dela se takoj sprejmejo. Za hrano in stanovanje je prekrbljeno. Iv. Kos, Zagorje ob Savi, 116.

Krava s **mekarica** je takoj naprodaj. teletom. Več se poizve pri Franc Martinec, mest. tesar, mojster, Ljubljana, Prule št. 8.

Boljšo deklico za vsa domača dela, ki zna tudi kuhati, iščem za malo rodbino. Naslov: Dr. Stanko Frank, Zagreb, Fantovšek 1, vila Radošević.

NAZNANILO! Naznanjam sl. občinstvu, da sem, vrnivši se od vojakov zopet otvoril svojo **tapetniško delavnico**, ter se slavnemu občinstvu za vsa dela svoje stroke toplo priporočam. **Franc Jager, tapetniški mojster v Ljubljani**, Komenskega ulica 12, Rokodelski dom. 2741 (3).

Seno, slamo, semenski in krmilni OVES (1 kg po 2 do 240 K) franko skladišče prodaja, dokler traja zaloga, skladišče »BALKAN« v Ljubljani.

Na podlagi dovoljenja Deželne vlade za Slovenijo z dne 18. aprila 1919 bode nadaljevala bivša **Hirska banka v Ljubljani**, poslovanje s 1. majem t. l. pod tvrdko **Slovenska eskomptna banka**, na katero naj se odslej naslavlja dopisi, pošiljatve itd. **Upravni svet.** 2745 **Brzjavni naslov: Eskomptna, Ljubljana.**

ZAHVALA.

Za vse dokaze iskrenega sočutja povodom smrti našega iskrenoljubljenega nepozabnega gospoda

Av gust Spoljarčiča rud. ravnatelja in delovodjo rud. družbe Litija izrekamo vsem našo najsrčnejšo zahvalo.

Osobito pa se zahvaljujemo predstojniku rud. družbe Litija gospodu G. F. Odenallu za izkazane dobrote v času boleznin pokojnika, gospodu asistentu dež. bolnišice dr. Fran Minarju za požrtvovalno lečenje, gospodu Anton Sušniku, trgovcu za darovano voto K 50.— mesto venca za uboge slepce in vsem onim ki so pokojnika spremljali na njegovi zadnji poti, bodi tem potem izrečena najsrčnejša zahvala. Ljubljana, 28. aprila 1919. **Zalujoči ostali.**

Kupi se par **korenja**. Ponudbe na sto kg zdravega korenja. Iv. Zorman, Sp. Siska 91.

W. BLANKE, PTUJ

tiskarna, knjigarna, trgovina s papirjem, knjigovoz-nica, priporoča:

uradne zav tke, barvane in bele v vseh formatih in kakovostih, **kanceljski papir** * 14 kg, **papir za stroje** * 12, in 14 kg, **konceptni papir** 8, 10, 12 kg, **dokumentni koncept** 12, 14 kg, **p vni papir**, potrebščine za pisarno, **pisarniško orodje** v dobrih kvalitetah. Vzorci in cene na razpolago, ter se lahko zahtevajo. Blago se pošilja po povzetju ali predplačilu. Tiskovine za trgovce, obrtnike, urade, razna društva i. t. d., po najnižjih cenah in lepo izvršene.

Prošnja.

Kromar Jakob, posestnik iz Prigorice št. 24, občina Dolenjaves pri Ribnici, služil je pri domobranskem pespoku št. 27, pri 16. stotni. Udeležil se je bitke pri Grodeku v Galiciji dne 26. avgusta 1914 in se od takrat pogreša. — Ako bi kateri njegovih sobojnikov kaj vedel o njem, se prosi, da to poroča proti povrnitvi stroškov, njegovi ženi Nezi Kromar roj. Oražem v Prigorici, zad. pošta Dolenjaves pri Ribnici, Dolenjsko.

Proda se **ležiškin kopa** (16 1/2 in 18 1/2 par lepih ležiškin) visokih). Ivan Zorman, Sp. Siska 91.

Čevljarški in krojaški stroji so do istotani sukanec na debelo, najboljše znamke »Veriga« po 400 jardov. Jos. Petelinc, Ljubljana.

Izurjenega kovača

za konje in vozove sprejme takoj **Ivan Zabret, Bobovek pri Kranju**. Najljubše, če oženjen. Stanovanje prosto.

Večja množina **stredilnikov** solidno in lično izdelanih, izgotovljenih v različni velikosti za vzidanje se dobi pri **Fr. Ravber, ključavničarju, Ljubljana**, Marije Terezije cesta 6. — Prevzema vsa ključavničarska in konstrukcijska dela in popravlja rolet za skladišča v hitro in ceno izvršitev. 2749 (3)

Sprejme se **KUHARICA** ve-tna, poštena in izurjena, stara ne nad 36 let. Ponudbe pod »ZVE-STA 2602« na upravo »Slovenca«.

St. 51. Britev z jako finim rezilom, že brušena kar za rabo. Cene K 6-35, K 9-13-50. — Zahtevajte veliki cenik z več nego 1000 slikami, brezplačno — **E. LUNA, Maribor št. 75.**

Loj in vse odpadne masčobe kupuje po najvišjih dnevnih cenah tvornica mila in sode Ignac FOCK, Kranj.

DEKLICA za vse hišne posle, ki zna dobro kuhati, naj se oglasi na naslov: **Prof. dr. Stanjanović, Zagreb, Trg 1. br. 18**. V ponudbi naj se navedejo natančni pogoji.

Čebelni vosek suhe satine in odpadke sveč kupuje po najvišji dnevni ceni **J. KOPAČ, svečar**, Ljubljana, Celovška cesta 90.

Vino, staro in novo slivovsko rum itd. nudim po najnižjih cenah. Kupujem **suhe gobe, dobre vreče in želod.** **M. Rant, Kranj.**

Pr. poročam: **žepne svetilke, baterije in karbidne svetilke** **KARBID** 475 zdrobljen, finejše vrste za sobne svetilke, ter različne gorilce, nadalje vsakovrstne vžigalnike graue in ploščnate, ter kamenčke i. dr. **Ignacij Vok** trgovina s šivalnimi stroji in kolesi Ljubljana, Sodna ulica 7.

karbida se dobi pri **BREZNIK & FRITSCH**, trgovina z železnilno v Ljubljani, Sv. Petra cesta šte. 17. 5159

Družine, poštene in vajene polskega dela, pozorišljajna prilika! V obdelovanje in oskrbo se odda pod izredno ugodnimi pogoji večje

POSESTVO na Dolenjskem. Poštenost je glavna stvar, družine, ki so zmogne tesarstva mizarstva ali zidarstva, imajo prednost. Zuriite sel — Naslov v upravi št. 2711.

4 stolarski pomočniki neoznjeni, popolno vešči v svoji stroki ki morejo takoj nastopiti mesto, se sprejme takoj proti plači, hrani in stanovanju v paravi. Nameščenje trajno. Prošnje na ravnateljstvo Jadranskega hoteliškega in kopališkega d. d., Sušak.

Priporoča se tvrdka **JOS. PETELINC** Ljubljana — Sv. Petra nasip 7. 2569 **Tovarniška zaloga šivalnih strojev za vsako obrt in rodbinsko rabo ter posameznih delov; igle, olje in potreščine za šivilje.**

Ing. Dr. Miroslav Kasal oblastveno poverjeni stavbni inženir **Specijalno stavbeno podjetje za betonske, železobetonske in vodne zgradbe v Ljubljani, Hilšerjeva ulica št. 7.**

Izvršuje strokovno: Naprave za izrabo vodnih sil, vodne žage, elektrarna, betonske in železobeton. jezova, mostove, železobetonska tovarniška poslopja, skladišča, betonske rezervarje, železobetonsko oporno zidovje in vse druge betonske in železobetonske konstrukcije. **Provezma v strokovno izvršitev vse načrte stavbeno inženirske stroke.** Tehnična mnenja, zastopstvo strank v tehniških zadevah.

Išče se v nakup **poliska parna lokomotiva** za tračnice 75 cm širine. Ponudbe z opisom stanja lokomotive naj se pošljejo na **Elektrobosno, Jajce, Bosna.**

Prostovoljna dražba !! Dne 2. in 3. maja od 9—12 in od 3—6 ure prodajalo se bo v Cekinovem gradu, Celovška cesta šte. 70 **pohištvo, slike, starine i. dr.** 2740

Kranjska deželna podružnica n.-a. dež. življenske in rentne, neugodne in jamstvene zavarovalnice v Ljubljani, Marije Terezije cesta 12, II. n., sprejema zavarovanje na doživlje in smrt, združeno tudi z vojnim rizikom, otroških do, rentna in ljudska, neugodna in jamstvena zavarovanja. — Javen zavod. — Absolutna varnost. — Nizke premije. — Prospekti zastoj in poštne prosto. — Sposobni zastopniki se sprejemajo pod najugodnejšimi pogoji.

!SVETLA! Generalna reprezentanca za **baterije, žarnice, elektrotehniko**, (izdelek svetovne slovanske tvornice) za kraljestvo SHS **Janko Pogačar, Zagreb**, začasno Ljubljana, Hirska ulica številka 29/I.

Ljudska posojilnica v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta šte. 6 obrestuje hranilne vloge po čistih **2%** Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem marca 1919 nad 40 milijonov kron vlog in nad 1 milijon enostitisoč kron rezervnih zakladov. Posojila se dovoljujejo po 4 do 3%. Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.

„KINTA“ karbidne svetilke najnovejšega sestava, fino emailirane, enostavne, ter popolnoma nenevarne razposilja po poštne povzetju za ceno 32 K, poština posebej. Glavno zastopstvo **KINTA svetilk, Ljubljana, Dunajska c. 12.** Telegrami: KINTA Ljubljana.

Aloizij in Valentin Accetto mestna stavbenika in sodno zaprisežena cenilca **LJUBLJANA, Trnovski pristan šte. 14.** prevzemata in izvršujeta vsa **stavbena dela** kakor tudi vsakovrstna projektiranja in **na-pravo načrtov** za visoke stavbe, cerkve, javne žele, nadalje **cenitve, tehnična mnenja** itd. Ob jednem imata tudi oblastveno dovoljeno zasebno **posredovalnico za nakup in prodajo posestev**, kakor hiš, zemljišč, gozdov i. t. d.

Več vagonov zdravega **konjskega sena in slame** v prešanem stanju ima oddati od štajerskih postaj, naloženo v vagon: **Veletrgovina Franc Oset, Vranksko pri Celju.**